

B ü t ü n Y a p ı t l a r ı - 26

PLATON BÜYÜK HİPPİAS THEAGES

Eski Yunancadan Çeviren: Furkan Akderin

Platon, hiç kuşku yok ki düşünce tarihinin en önemli ve etkili filozoflarından biridir. Felsefenin kurumsallaşmasına ve felsefede yazılı geleneğin oluşmasına katkıda bulunmuş, iki dünyalı metafiziğiyle bütün bir Ortaçağ düşüncesini belirleyecek olan idealist felsefe geleneğinin başlatıcısı olmuştur. Hristiyan Ortaçağ felsefesine ve İslam düşüncesine etkisi bakımından da ayrıca önem taşıyan Platon, düşünce tarihi boyunca tartışılan tüm problemleri yüzlerce yıl öncesinden ele almış ve ilk büyük felsefi sistemi inşa etmiştir.

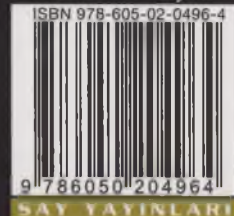
Büyük Hippias diyalogu Platon'un gençlik diyaloglarından biridir. Yazarın olgunluk dönemi diyaloglarından olan Şölen'de aşk ile açıklamaya çalıştığı, yaşlılık dönemi eserlerinde ise orantı ile tanımladığı "güzel" kavramı, bu kitapta "kendiliğinden güzel" ve "tek başına güzel" olmak üzere ikili bir yapı üzerinden incelenmektedir.

Theages, Platon'a ait olduğu tartışmalı diyaloglardan biri olsa da genel kabul eserin Platon'a ait olduğu yönündedir. Bu oldukça kısa diyalogun konusu başta sofistler olmak üzere diğer hocaları beğenmeyen genç Theages'in Sokrates'i kendisine öğretmen olarak tutması için babası Demodokos'u ikna etme çabasıdır.

internet satış:
saykitap.com

7,50 TL

Say Yayınları

Platon / Bütün Yapıtları 26

Büyük Hippias - Theages

Özgün adı: Ἱππίας μείζων - Θεάγης

Yayın hakları © Say Yayınları

Bu eserin tüm hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmaksızın kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopyalanamaz, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

ISBN 978-605-02-0496-4

Sertifika no: 10962

Eski Yunancadan çeviren: Furkan Akderin

Yayın koordinatörü: Levent Çeviker

Sayfa düzeni: Tülay Malkoç

Baskı: Lord Matbaacılık ve Kâğıtçılık

Topkapı-İstanbul

Tel.: (0212) 674 93 54

Matbaa sertifika no: 22858

1. baskı: Say Yayınları, 2016

Say Yayınları

Ankara Cad. 22/12 • TR-34110 Sirkeci-İstanbul

Telefon: (0212) 512 21 58 • Faks: (0212) 512 50 80

www.sayyayincilik.com e-posta: say@sayyayincilik.com

www.facebook.com/sayyayinlari • www.twitter.com/sayyayinlari

Genel Dağıtım: Say Dağıtım Ltd. Şti.

Ankara Cad. 22/4 • TR-34110 Sirkeci-İstanbul

Telefon: (0212) 528 17 54 • Faks: (0212) 512 50 80

internet satış: www.saykitap.com • e-posta: dagitim@saykitap.com

PLATON

BÜYÜK HİPPİAS
THEAGES

Bütün Yapıtları - 26

Eski Yunancadan çeviren:
Furkan Akderin

İÇİNDEKİLER

Platon: Hayatı ve Yapıtları	7
Büyük Hippias.....	23
Theages	65
Kaynakça	85

Introduction

1. The first part of the paper is devoted to the study of the properties of the function $f(x)$ defined by the equation	
2. $f(x) = \int_0^x \frac{1}{1+t^2} dt$	
3. The second part of the paper is devoted to the study of the properties of the function $g(x)$ defined by the equation	
4. $g(x) = \int_0^x \frac{1}{1+t^2} dt$	

Platon

Hayatı ve Yapıtları

Platon, düşünce tarihinin çok okunan, üzerine çok sayıda araştırmanın yapılmış olduğu, etkili ve önemli düşünürlerinin hiç kuşku yok ki en başında gelir. Bunun en önemli nedeni, Platon'un hocası Sokrates ve öğrencisi Aristoteles ile birlikte, etkisini modern zamanlara kadar devam ettirecek olan temel düşünce geleneği olarak Sokratik geleneğin veya teleolojik dünya görüşünün kurucu düşünürü olmasıdır.

Platon, bunun dışında düşünce tarihinde adı pek çok "ilk"le birleşen, yani pek çok şeyi ilk kez olarak gerçekleştirmiş bir filozoftur. Bu "ilk"lerden biri, onun felsefede yazılı geleneği başlatmış olmasından ya da daha doğrusu tüm eserleri günümüze ulaşmış ilk filozof olmasından meydana gelir. Aslında felsefede veya Grek felsefesinde yazılı gelenek, daha önce doğa filozoflarında başlamıştı. Bununla birlikte, doğa filozoflarının varlık konusunda kaleme almış oldukları *Peri Physis* [Doğa Üstüne] adlı denemelerden hiçbiri günümüze erişmemiş, onlardan bize sadece birtakım fragmanlar kalmıştır. Sonra gelen ve felsefeyi, deyim yerindeyse gökyüzünden yeryüzüne indiren Sokrates ise, insan zihnini tembel-leştirdiğine inandığı için yazılı söze pek bir değer vermemiş ve fikirlerini yazıya dökmemişti. Oysa Platon, sadece kendi düşüncelerini değil, fakat Sokrates'in de görüşlerini aktarmak amacıyla, pek çok felsefeci veya Platon yorumcusuna göre, sadece felsefe değil, aynı zamanda birer edebiyat şahe-seri olan diyaloglar yazmıştı.

Platon'un adıyla birleşen bir diğer "ilk" ise, bu kez onun felsefeyi veya felsefi araştırmayla felsefe eğitimini kurumsallaştıran ilk düşünür olmasına işaret eder. Buna göre o, İtalya ziyaretlerinin birinin ardından Atina'ya dönünce satın aldığı bir bahçenin etrafını çitlerle kapatıp üzerine derslikler inşa ettirmiş ve böylelikle tarihin tanıdığı ilk yüksek eğitim ve araştırma kurumu olarak Akademia'yı vücuda getirmişti.

Platon adıyla birleşen üçüncü "ilk", bu kez onun felsefe tarihinin tanıdığı ilk büyük sistemin kurucusu olmuş olmasına işaret eder. Buna göre Yunan'da felsefi düşüncenin ilk temsilcileri olan Presokratik düşünürler "doğayı keşfederken" sadece tabiat felsefesiyle meşgul olmuşlardı.¹ Sonra gelen ve "*psukheyi* keşfeden" Sokrates ile Sofistler ise merkezinde insanın olduğu etik ve siyaset felsefesi ağırlıklı bir sosyal felsefeyle uğraşmışlardı. Oysa Platon, sadece metafizik ve doğa felsefesi veya moral ve politik felsefe üzerine yükselen bir sosyal felsefe yerine, felsefenin bütün alt disiplin veya dallarını ihtiva eden dev bir sistem inşa etti. Felsefenin bütün konu ve problemlerine yer veren bu sistemde metafizik ya da varlık felsefesiyle epistemoloji, temeli ya da ana zemini meydana getirir. Sistemin bu iki temel disiplini ya da alt dalını, varlık-bilgi-değer sürekliliğini temin edecek şekilde tamamlayan diğer iki dalı etik ile siyaset felsefesidir. Platon'un sisteminin, merkezden dışa doğru gidecek şekilde diğer halkaları eğitim felsefesinden, estetikten, bilim felsefesinden oluşur.

Hayatı

Platon dünyaya, Atina'da MÖ 427 yılında gelmişti. O, Sparta'yla yapılan savaşın son dört ya da beş yılı boyunca

1 Bkz. F. M. Cornford, *Sokrates'ten Önce ve Sonra* (çev. U. C. Akın), Ayraç Yayınları, Ankara, 2003, ss. 9-10.

ca savaşacak yaşta olduğuna göre,² ilk gençlik yıllarında Atina'nın yaşadığı bütün sıkıntı ve çalkantılara yakından tanıklık etmişti.

Adaemintos ve Glaukon adında iki kardeşi ve Potone adında bir de kız kardeşi vardı. Soylu bir ailenin çocuğuydu. Sadece annesi Periktione tarafından değil, fakat babası Ariston tarafından da Atina'nın en soylu ailelerinden birine mensuptu.³ Nitekim babasının soyu Kodros'a, annesinin soyu Solon'a kadar geri gidiyordu.⁴ Anne tarafından Otuzlar Cuntası'nın önemli isimlerinden olan Kharmides ve Kritias'ın akrabasıydı. Onun çocukluğu ve gençliği aristokratik bir ortamda, edebiyat ve felsefeye dönük ilginin gelenekselleşmiş olduğu bir çevrede geçmişti.⁵ Grek aristokrasisinin gelenek ve normlarına göre yetiştirilen Platon, askerlik görevini, yine zengin bir ailenin çocuğu olması dolayısıyla, muhtemelen süvari birliğinde yapmıştı.

Aynı Grek aristokrasisinin geleneklerine göre gençliğinde jimnastikle uğraşan Platon'un gerçek adı, büyükbabasının isminden dolayı Aristokles'ti. Argoslu güreşçi Ariston'un yanında beden eğitimi gören filozofa Platon adı beden gücünden veya göğsünün genişliğinden dolayı hocası tarafından verilmişti.⁶ Diogenes Laertios'un belirttiğine göre, gençliğinde lirik ve dramatik şiirler yazmış ve bir ozan olmayı istemiş olan Platon bu türden bütün eserlerini ve tragedyelerini, Sokrates ile tanışıp onun öğrencisi olduktan sonra yakmıştır.⁷

2 W. T. Jones, *Batı Felsefesi Tarihi*, cilt 1, Klasik Düşünce (çev. H. Hünler), İstanbul, Paradigma Yayınları, 2006, s. 163.

3 T. Brickhouse-N. D. Smith, "Plato", *Internet Encyclopedia of Philosophy*.

4 W. K. C. Guthrie, *A History of Greek Philosophy*, vol. 4, Cambridge, Cambridge University Press, 1975, s. 10.

5 E. Zeller, *Grek Felsefesi Tarihi* (çev. A. Aydoğan), İstanbul, İz yayınları, 2001, s. 164.

6 Diogenes Laertios, *Ünlü Filozofların Yaşamları ve Öğretileri* (çev. C. Şentuna), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2002, III 4.

7 Diogenes Laertios, *age*, III 5.

Gerçekten de Sokrates'in öğrencisinin şairlerin sözde bilgisi veya bozuk politikacıların demagojisiyle yetinmesi mümkün gibi görünmüyordu. Yine Sokrates'le tanışmadan önce doğa felsefesiyle meşgul olmuş, doğa filozoflarının eserlerini incelemenin yanında, Herakleitosçu Kratylos'un kişisel öğretiminden geçmişti. Gerçekten de onun ailesinde politik önderlik neredeyse gelenekselleşmiş bir faaliyet ya da iş haline gelmişti. Yakınlarının teşvik ve telkinlerine rağmen, politik kariyerden olduğu kadar, tragedya yazarlığı ve doğa felsefesi araştırmalarından da vazgeçmesini temin eden şey, hep aynı neden, Sokrates'le tanışması oldu. Sokrates ile tesis ettiği yakın münasebet, onu sadece doğa felsefesinin değil, fakat tragedya ve politikanın da çürük zemininden uzaklaştıran en önemli etken oldu.

O, Atina'nın gücünün ve ihtişamının dorukta olduğu döneme tanıklık edememişti; ama Perikles demokrasisinde, politik gerileme ve moral çöküntünün tohumlarını bütün açıklığıyla gözlemlene imkânı bulmuştu. Savaş bozgununun ertesindeki çöküntü yıllarını, Atina'yı bozguna götüren rüşvetçi ve beceriksiz demagogların hâkimiyetinin yarattığı yıkıma tanıklık etmişti. Makedonya kralı Philippos'un Yunan kent devletine nihai darbeyi indirdiği tarihten on yıl önce, MÖ 327 yılında ölmüştü. Buna göre, hayatının akışını değiştiren birinci olay Sokrates'le tanışmasıydı. Onun sayesinde sanat ve edebiyatla uğraşmaktan, reel siyasete girmekten vazgeçip felsefeye yönelmişti.

Onun hayatının akışını tümenden değiştiren ikinci ve çok daha dramatik olay, söz konusu koşullar altında hocasının başına gelenler oldu. Gerçekten de *Yedinci Mektup*'ta cunta idaresi sırasında Atina'nın yaşadığı tarihsel olayları anlatan Platon önce cunta üyelerinin başlangıçta beyan etmiş oldukları niyetlere sadık kalacaklarını ve devleti adalet yoluna sokacaklarını düşündüğünü söyler. Fakat sonra da diktatörlüğün sonuçlarına ve tiranların "eski dostlarından

birine, gelmiş geçmiş en âdil insana" reva gördükleri muameleye tanık olunca, ne kadar büyük bir hayal kırıklığı yaşadığını belirtmeden yapamaz.⁸ Bir süre sonra demokrasi yeniden tesis olunca, demokratik idarenin başlangıçtaki dikkati ve özeni karşısında yeniden umutlanan Platon'un son umutlarını da, Sokrates'e verilen ölüm cezasının infazı tüketmiştir. O, işte bu olayın ardından politik krize bildik reformlar yoluyla bir çözüm bulunamayacağına, hasta ve aciz devlete anayasa ya da rejim değişikliğinden ibaret bir ıslah teşebbüsünün en küçük bir yararının olamayacağına kanaat getirmişti. Çağdaş politikada mevcudiyetini tespit ettiği iki büyük kusurun, Yunan uygarlığının daha önceki dönemlerde yükselişinde etkili olan demokrasinin sonunu hazırlamasının kaçınılmaz olduğunu düşünmesine yol açmıştı. Her şeyden önce, güya bilgi kılıfı altında ortaya çıkan cehaletin demokraside uzman ve profesyonelin değil de, vasatî ve amatör olanın hâkim olmasıyla sonuçlandığını savunan Platon açısından demokrasi, Atina'da sadece cahilin hatalı yönetme hakkı anlamına geliyordu.⁹

Platon'un çağdaş politikada teşhis ettiği ikinci büyük kusur, devletin kurum ve hizmetlerinin kendi bencil çıkarlarının peşinde koşanlar tarafından doldurulmasına yol açan azgın bireycilik ruhuuydu. Özel olarak oligarşinin kendine özgü yanlısını veya olumsuzluğunu ifade eden söz konusu bireycilik, ona göre, kent devletinin zengin ve fakir, tahakküm edenler ve bastırılanlar olarak ikiye bölünmesiyle sonuçlanıyordu. Toplumu ve devleti düşman kamplara bölen bu durum ve olumsuzluğun temelinde ise politikaya da sirayet eden madde veya para aşkı vardı. Demokrasiye özgü cehalet ya da amatörlik ile oligarşinin olduğu kadar demokrasinin de bir özelliği olan politik çıkarıcılık ve bireyci-

8 Platon, *Mektuplar* (çev. F. Akderin), 354b, Say Yayınları, İstanbul, 2011.

9 W. J. Korab-Karpowicz, "Plato's Political Philosophy", Internet Encyclopedia of Philosophy.

lik, onun gelecekte hedef alacağı düşmanlar olarak Platon'un bilincine, işte bu dönemde yerleşmişti.

Antik kaynakların bildirdiğine göre, Sokrates'in infazının ardından, Platon, diğer Sokratesçilerle birlikte, muhtemelen güvenlik nedeniyle, Megaralı Eukleides'in yanına sığınmıştı.¹⁰ Sonraki on iki yıl boyunca, o büyük ölçüde, Sokratik diye nitelediğimiz ilk dönem diyaloglarını yazmış ve bu arada, gözlem ve deneyim yoluyla görgüsünü arttırma ve düşüncesini derinleştirme yönünde kimi teşebbüslerde bulunarak seyahat etmiştir. Gittiği ilk yer matematik bilgisini geliştirmesine imkân sağlayan, daha sonra *Devlet*'te savunacağı genel veya sınıflar arası bir iş bölümü ilkesini öğrendiği "kadim harikalar diyarı" Mısır'dır.

İkinci yer ise meşhur matematikçi Theodoros ve Tarentumlu bilim adamı Pythagorasçılarla tanışmasını sağlayan İtalya'dır. Burada Philolaos ve ona bilim, felsefe ve politikanın ideal bir sentezine erişme yönünde önemli açılımlar sağlayan Arkhytas'la tanışan Platon, özellikle Arkhytas aracılığıyla I. Dionysos'un sarayına takdim edilir. O, muhtemelen prens üzerinde tesis edeceği nüfuzdan faydalanarak, bu dönemde önemli ölçüde oluşturmuş olduğu politik fikirlerini hayata geçirmeyi ümit etmişti. Sadece I. Dionysos ile değil, fakat prensin karısının kardeşi Dion ile kurduğu ilişkiye dayanarak, bu yönde iki ayrı girişimde bulundu. Özellikle II. Dionysos üzerinde uygulamaya çalıştığı filozof-kral tipi, mutlak bir başarısızlıkla sonuçlandı. İdealist bir ahlâkçı filozof ile hırslı bir aksiyon adamının bir araya gelmesi daha baştan imkânsız gibi görünmesine rağmen, yılmayan Platon'un bütün denemeleri başarısızlıkla karşılaştı ve en nihayetinde hayatı tehlikeye girdi. Böyle bir Sicilya seyahatinden dönüşünde, Atina ile savaş hâlindeki Aigina'da karaya çıkan filozof, burada esir alınarak, satılmak üzere köle pazarına çıkı-

10 Diogenes Laertios, *age*, III 6.

rılmıştı. Tam bir rastlantı eseri olarak, dostlarından birinin, bazı kaynaklara göre Elis’li Phaidon’un, bazı kaynaklara göre Pythagoros  Arkhytas’ın fidyesini ödemesi sayesinde ancak,  zg rl  ne kavuşan Platon’un, bundan sonra bu türden tehlikelerden uzak durmaya karar verdiği, politikayla sadece teorik düzeyde ilgilenmeyi seçtiği söylenbilir.

Nitekim Arkhytas veya Phaidon’a ödemeye kalkıştı ı fidyeye parasını onların kabul etmemesi üzerine, bu parayla meşhur Yunan kahramanı Akademos’un sı ına ı ya da mezarının hemen yanı başındaki bahçeyi satın alarak Akademi’yi kurdu. Burası en azından Avrupa’nın ilk büyük eğitim ve araştırma merkezi olmuştur. Hukuki bir statü kazanabilmek için din  bir cemaat olarak organize olan ve yıkıldığı MS 529 yılına kadar Platonculu un merkezi olma işlevi gören okulda felsefeye yaklaşım tarzı daha ziyade geometri yoluyla gerçekleşen matematiksel bir yaklaşımdı. Nitekim Bizanslı bir dil  liminin belirttiğine göre, Akademi’nin kapısına “Geometri bilmeyen buradan içeri giremez” diye yazdırmıştı. Eğitim felsefesini de politikaya tabi kılan Platon’un buradaki amacı, iyi e itilip teçhiz edilmiş akıyla yönetmesi gereken filozof-kralı e itmektir. Akademi, kendisinden devlet adamları ve yasa koyucuların çıkacağı, bilim ve felsefe temelli bir politika eğitimi veren bir kurum olarak tasarlanmıştı. Gerçekten de Akademi, Helenistik dönemin sonuna kadar Yunan dünyasına hukuk  ve politik bakımdan şekil vermeye çalışan en önemli merkez oldu.

Eserleri

Platon, Akademi’de geleceğin yöneticilerini, kamu görevlilerini yetiştirme amacı güderken, bu eğitimden faydalananamayanlar için birtakım felsefi eserleri diyalog tarzında kaleme alma cihetine gitmişti. Başka bir deyişle kurumda ele alınan konuların, burada öğretilen derslerin Akademi’nin kalın

duvarları içinde kaldığı yerde, Platon, dışarıdakileri de göze-tecek şekilde, felsefesinin sonraki yüzyıllara intikaline izin veren bazı popüler eserler yazma yolunu seçmişti. Aslında o, bu diyalogları Akademi'nin kuruluşundan önce ya da Sokrates'in ölümünden hemen sonra yazmaya başlamıştı. Bununla da elbette, esas olarak büyük bir haksızlığa uğradığına inandığı Sokrates'in hayatını meşrulaştırmak, onu ve fikirlerini tanıtmak amacı güdüyordu.

Platon, Akademi kurulduktan sonra da yazmaya devam etmişti. Böylelikle, ona atfedilen bazı sahte ya da sözde Platonik diyaloglar bir tarafa bırakılacak olursa, otantisiteleri veya Platon tarafından kaleme alınmış olduklarından hiçbir şekilde kuşku duyulmayan 30 kadar diyalog ortaya çıktı. Söz konusu eser ya da diyaloglar, elbette öncelikle antik dünyada okunmuştu. Sadece Yunanistan'da değil, fakat Roma dünyasında da iyi tanınan Platonik diyaloglar, Ortaçağ'a gelince, *Timaeos* istisna tutulacak olursa, Hristiyan Batı dünyasında ortadan kayboldular. Başka bir deyişle, Platon'un diyaloglarının Batı'da, uzun bir Ortaçağ boyunca varlığından haberdar olunmadı. Bu diyaloglar, öyle sanılır ki yedinci yüzyıldan itibaren bir bütün olarak İslam dünyasına geçti.¹¹ Gerçekten de Müslüman âlim ve mütercimler, bu diyalogları hem orijinal Grekçesiyle korudular, hem de önemli bir kısmını Arapçaya tercüme ettiler. Başta Fârâbî ve İbnü'n Nedim olmak üzere, İslami kaynaklar, İslam dünyasında varlığı bilinen, dolaşımda olup okunan 35 Platon diyalogunun varlığından söz ederler.¹² Diyalogların Batı'ya geçişi büyük ölçüde 12. yüzyıl Rönesans'ı sırasında olmuş, onların bir bütün olarak yeniden ele alınıp incelenmeleri, tasnif edilip Latinceye tercüme edilmeleri Rönesans hümanizmi eliyle gerçekleşmiştir.

11 T. Brickhouse-N. D. Smith, "Plato", Internet Encyclopedia of Philosophy.

12 Bkz. F. Olguner, "Batı ve İslam Kaynakları Işığında Eflatun", *Platon Felsefi Üzerine Araştırmalar* (der. A. Cevizci), Ankara, Gündoğan Yayınları, 1990, s. 23.

Platon'un eserlerinin Batı'daki ilk toplu baskısı, Latinceleştirilmiş adı Stephanus olan Henri Estienne tarafından 1578 yılında yapılmıştır. Stephanus, bu toplu basım dışında, diyalogların (rakamlarla gösterilen) her bir sayfasını (a, b, c, d ve e şeklinde beş ayrı harfle gösterilen) bölümlere ayırmıştır. Diyalogların bu şekilde sayfalanması ve bölümlenmesi, bugün Platonik eserlere yapılan göndermelerin ana temelini oluşturur.¹³

Bununla birlikte, modern diyebileceğimiz Platon okuması ve Platon yorumculuğu esas olarak 19. yüzyılda başlar. Bu dönemden itibaren, Platonik diyaloglar, çok yoğun bir analize tabi tutulmuş, onların kronolojisi oluşturulurken, eserler çeşitli ölçütler kullanılarak tasnif edilmiştir. Bu çalışmalar sırasında, Platon'un eserlerde geliştirmiş olduğu argümanlar kadar, eserlerin dili ve üslubu da yoğun bir analize tabi tutulmuştur. Söz konusu inceleme ya da analiz kapsamında, biri içsel diğeri dışsal olmak üzere, esas olarak iki ölçütün temel alındığı söylenebilir. Bunlardan dışsal ölçüt esas alındığında, denilebilir ki, antik kaynaklardan örneğin Aristoteles'ten, Numenius'tan, Sextos Emprikos'tan Platon'a yapılan atıflarla, diyaloglarda gördüğümüz, birtakım çağdaş kişi ve olaylara yapılan gönderimler, diyalogların birbirlerine yaptıkları referanslar titizlikle incelenmiştir. Yine aynı bağlamda Sokrates'in mahkûmiyeti ve ölümü, filozofun İtalya seyahatleri, Akademi'nin kuruluşu gibi, Platon'un hayatında önemli bir yer tutan değişik olaylar göz önüne alınmıştır.

Buna mukabil diyalogların incelenmesi ve tasnifi veya dönemleştirilmesi sırasında içsel ölçütler temele alındığında, ya eserlerde geliştirilen öğretiler ile bu öğretilerin gerisindeki argümanlara ya da diyalogların edebi yapısı, üslubu ve kalitesine bakılmıştır. Gerçekten de bunlardan birincisi söz konusu olduğunda, Platon yorumcuları filozofun etik, eğitim,

13 T. Brickhouse-N. D. Smith, *age*.

politika, metafizik, psikoloji, mantık, epistemoloji ve diyalektik konusundaki görüşleriyle, onun düşüncelerinin bu konularda geçirdiği değişimleri sıkı bir analize tâbi tutmuşlardır. Buna mukabil, ikincisi söz konusu olduğunda, Platon araştırmacıları, eserlerin edebî kalite ve değerini, Platon'un diyaloglarda kullandığı diyalog ve yazım tekniğini göz önüne almışlardır. Buna göre, basit bir üslup ve diyalogun sanatsal değeri yüksek olmayan yapısının, bununla çelişecek başka bir ölçüt olmadıkça, Platon'un gençlik diyaloglarını yansıttığı savunulurken, filozofun kariyerinde ilerledikçe, diyalogların yapısının, üslubunun ve kullanılan diyalog tekniğinin de geliştiği ve olgunlaştığı düşünülmüştür. Yine aynı bağlamda, Platon'un kullandığı terimler ve düşüncelerini ifade ediş tarzı, lingustik testlerle sıkı bir analize tâbi tutulmuştur. Farklı ölçütlerin ve çok ayrıntılı stilometrik ve linguistik tekniklerin kullanıldığı bu incelemeler sonucunda, Platon'un diyalogları, hemen bütün Platon yorumcuları arasında tam bir fikir birliği olacak şekilde, gençlik, olgunluk ve yaşlılık diye üç döneme ayrılır. Bu üç dönemin arasına da, biri gençlikten olgunluğa, diğeri de olgunluktan yaşlılığa geçiş olmak üzere, iki ayrı geçiş dönemi yerleştirilir.¹⁴

Buna göre, gençlik diyalogları *Sokrates'in Savunması*, *Kriton*, *Euthyphron*, *Euthydemos*, *Lakhes*, *İon*, *Protagoras*, *Kharmides*, *Gorgias*, *Küçük Hippias*, *Büyük Hippias* ve *Lysis*'ten meydana gelir. Bu diyaloglar, tarihsel olarak Sokrates'in MÖ 399 yılındaki ölümüyle Platon'un Sicilya ya da İtalya'ya 387 yılında yapmış olduğu seyahatin arasında kalan dönemde kaleme alınmışlardır.¹⁵ Bu diyalogların üçü biyografik eserler olarak da tasnif edilir.¹⁶ Söz konusu üç diyalog, sırasıyla *Euthyphron*, *Sokrates'in Savunması* ve *Kriton*'dur. Bu diyaloglar, esas olarak

14 T. Brickhouse-N. D. Smith, *age*.

15 Bkz. C. Gill, "Platonic Dialogue", *A Companion to Ancient Philosophy* (ed. by M. L. Gill-P. Pellegrin), Oxford, Blackwell Publishing, 2006, s. 140.

16 Bkz. A. Cevizci, "Önsöz", *Kriton* (çev. F. Akderin), İstanbul, Say Yayınları, 2011, s. 19.

Sokrates'in hayatının son aylarını, hatta günlerini bize anlatır. Bunlardan *Euthypron*'da Sokrates'e hayatına mal olacak suçlama veya mahkeme celbinin resmi makamlar tarafından nasıl tebliğ edildiği anlatılır.¹⁷ *Savunma* ise mahkemedeki Sokrates'i, onun kendisini yöneltilen ithamlar karşısında nasıl savunduğunu anlatır. Düşünce ve hukuk tarihinin muhtemelen en önemli savunmasını ortaya koyan eserden¹⁸ sonra kaleme alınmış olan *Kriton*, hapisanedeki Sokrates'i, onun ölmenden önceki son gününü betimler.¹⁹

Gençlik diyaloglarının, biçim açısından değerlendirildiklerinde, Sokrates tarafından *Savunma*'da belirtilen çürütme, sorgulama misyonu ekseninde gelişen bir erdemlilik çerçevesi içinde hayli dramatik bir yapı sergilediklerini söylemek doğru olur. Bu diyaloglar çözümsüzlükle sonuçlanan aporetik eserlerdir. Başka bir deyişle, gençlik diyalogları, Sokrates'in belirli bir ahlaki erdemle ilgili olarak başlattığı tartışma üzerinde, somut bir sonuca ulaşmadan gelişen eserler olmak durumundadır. Onlarda Platon'un gözettiği amaç, tanıdığı ve bildiği kadarıyla Sokrates'in karakterini, kişiliğini ve felsefi faaliyetini tanıtır, ölümsüzleştirmektir. Bundan dolayı gençlik diyalogları, Sokratik diyaloglar olarak geçer. Sokratik diyaloglar, esas olarak ahlaki problemleri ele alırken, özde erdemler ve erdem tanımları üzerinde yoğunlaşır. Bu erdem söz gelimi *Euthyphron*'da dindarlık, *Lakhes*'te cesaret, *Lysis*'te dostluk, *Kharmides*'te ölçülülüktür.

Platon'un eserlerinin kronolojisi veya tasnifinde, birinci dönemin gençlik ya da Sokratik diyaloglarını, gençlik döneminden olgunluk dönemine geçişi temsil eden ara diyaloglar bulunur. Geçiş diyaloglarının tarihsel olarak 387 yılı ile 380

17 Bkz. A. Cevizci, "Önsöz", *Euthyphron* (çev. F. Akderin), İstanbul, Say Yayınları, 2011, s. 19.

18 Bkz. A. Cevizci, "Önsöz", *Sokrates'in Savunması* (çev. F. Akderin), İstanbul, Say Yayınları, 2011, s. 19.

19 Bkz. A. Cevizci, "Önsöz", *Kriton* (çev. F. Akderin), İstanbul, Say Yayınları, 2011, s. 19.

yılları arasında kalan dönemde kaleme alınmış oldukları kabul edilir.²⁰ Söz konusu diyaloglar sırasıyla *Meneksenos*, *Menon* ve *Phaidon*'dur. Bu geçiş diyaloglarında, gençlik diyaloglarının tersine, ilk kez olarak birtakım pozitif öğretiler öne sürülür. Başka bir deyişle, bu eserlerin en önemli özelliği, onların Platon'un artık Sokrates'in görüşlerini aktarmakla yetinmeyip kendi görüşlerini oluşturma yoluna girmiş olmasını gözler önüne sermelerinden meydana gelir. Bu durumu, ilk olarak İtalya ziyaretinin hemen ertesinde yazılmış olan²¹ *Meneksenos*'ta, açıklıkla görebiliriz. Sofistlerin felsefesini ve eğitim araçlarını daha önce gençlik dönemi diyalogları olarak *Protagoras* ve *Gorgias*'ta, eleştiri dozu yüksek olmayan bir dille aktarmış olan Platon, bu eserde, Sofistlik ve Sofistlerin öğrettiği retorik sanatıyla ilgili nihai kararını vermiş olarak karışımıza çıkar. Ama çok daha önemlisi, *Menon* ve *Phaidon*'da, Platon, felsefesinin iki önemli öğesini ortaya koymaya, yani metafizik öğretisiyle epistemolojisinin ana hatlarını ifade etmeye başlar. Söz gelimi *Menon*'da, bilginin matematikte olduğu gibi, ezeli-ebedi doğruların bilgisi olduğunu, bu bilginin *a priori* bir bilgi olmak anlamında anımsamaya dayandığını dile getiren, Pythagorasçı kaynakları açık olan bir epistemolojiyle karşılaşırız.²² Burada sözü edilen "ruhun ölümsüzlüğü" meselesinin ana konusu olduğu *Phaidon*'da ise bu kez söz konusu bilginin objelerini oluşturan İdealara ilk kez olarak gönderme yapılır.²³

Olgunluk dönemi diyalogları *Devlet*, *Phaedros* ve *Kratylos* adlı diyaloglardan oluşur. Yeri epeyce tartışmalı olan diyalog, *Şölen*'dir. O, pek çok yorumcuya göre, bir geçiş eseridir;

20 Bkz. C. Gill, *age*, s. 140.

21 Bkz. A. Cevizci, "Önsöz", *Meneksenos* (çev. F. Akderin), İstanbul, Say Yayınları, 2011, s. 20.

22 Bkz. A. Cevizci, "Önsöz", *Menon* (çev. F. Akderin), İstanbul, Say Yayınları, 2011, s. 20.

23 Bkz. A. Cevizci, "Önsöz", *Euthyphron* (çev. F. Akderin), İstanbul, Say Yayınları, 2011, s. 27.

bununla birlikte, azımsanmayacak bir grup yorumcu veya Platon araştırmacısı da onu olgunluk dönemi eserleri arasına yerleştirir. Olgunluk dönemi eserlerinin er temel özelliği, bu diyaloglarda artık tam olarak şekillenmiş Platon'a ait bir sistemin bulunmasıdır. Bu sistemin merkezinde ise İdealar kuramı bulunur. Platon'un sistemini, temel öğretilerini ortaya koyan söz konusu olgunluk dönemi eserleri, yaklaşık olarak 380-360 yılları arasında kaleme alınmıştır.²⁴ Bu dönemin diyalogları çok daha az dramatik olup, Sokratik diyalogların eğretiliğinin ve negatif tutumunun epey uzağına düşerler. Burada da, aynen ilk dönem diyaloglarında olduğu gibi, Sokrates yine baş konuşmacı ya da tartışmacıdır.

Sokratik diyaloglarda söz konusu olan moral bilgi ve ahlaki erdemlere dönük ilgi, olgunluk dönemi diyaloglarında da devam etmekle birlikte, Platon'un bu eserleri yazdığı sıralarda ilgisinin teknik anlamda daha soyut ve felsefi konulara kaydığı görülür. Zira bu diyaloglarda metafiziksel ve epistemolojik meselelere daha büyük bir ağırlık verilir, onlara daha güçlü bir biçimde vurgu yapılır. Gençlik diyaloglarıyla olgunluk dönemi diyalogları arasındaki en çarpıcı farklılık, İdealar kuramından oluşur. Platon bu diyaloglarda, İdealar kuramının metafiziksel, etik, epistemolojik ve mantıksal boyutlarını, antropolojisi ve politika anlayışıyla ilişki içinde gözler önüne serer. Dönemin en temel eseri, hiç kuşku yok ki *Devlet*'tir.

Platon'un diyaloglarının kronolojisinde dördüncü sırayı, Platon'un filozof ve yazar kariyerinde olgunluktan yaşlılığa geçişi temsil eden ara diyaloglar oluşturur. Bu eserlerin, tarihsel olarak MÖ 360 ile 355 yılları arasında kalan bir dönemde kaleme alındıkları sanılmaktadır. Bu diyalogların sayısı, tıpkı birinci döneminin diyalog sayısı gibi, üçtür. Söz konusu diyaloglar *Parmenides*, *Theaetetos* ve *Phaedros*'tan

24 T. Brickhouse-N. D. Smith, *age*.

meydana gelir. Bu dönemi tanımlayan, hatta dönemin diyaloglarını birleştiren en önemli husus, onlarda Platon'un ilk kez olarak sistemine, özellikle de İdealar kuramına eleştirel bir gözle bakmaya başlamış olmasıdır. Nitekim *Parmenides*'te İdealar kuramının yol açtığı güçlük ve zorluklar üzerinde yoğunlaşılır. *Theaetetos*'ta ise, algının bilgi olma iddiasını tartışırken, öyle sanılır ki, Platon bir yandan da kendine İdealar kuramı olmadan bilgi problemine bir çözüm getirip getiremeyeceğini sorar.²⁵

Platon'un yazar kariyerindeki son evreyi, yaşlılık dönemi diyalogları meydana getirir. Olgunluk dönemi diyalogları arasında *Sofist*, *Devlet Adamı*, *Timaios*, *Kritias*, *Philebos* ve *Yasalar* bulunur. Söz konusu eserler MÖ 355-347 yılları arasında kaleme alınmışlardır. Bu diyaloglarda ana Platonik öğreti, geçiş döneminin eleştirilerinin ardından nihai şekliyle sunulur. Olgunluk dönemi diyaloglarının temel eserinin *Devlet* olmasına benzer şekilde, dönemi bu kez bir üçlü olabilecek en iyi şekilde karakterize eder. Bu üçlü de *Devlet Adamı*, *Philebos* ve *Timaios*'tur. Buna göre, teleolojik dünya görüşünü hiç terk etmeden devam ettiren ve bu çerçeve içinde evrende olduğu kadar, insan ve toplumda da düzeni arayan Platon, herhangi bir varlığı iyi yapan şeyin ondaki düzen, bileşenleri arasındaki uygun ölçü ve oran olduğunu belirtmeye her üç eserde de özel bir önem atfeder.²⁶ O, bu eserlerde etik ve politika ile metafiziği, beşeri olan ile kozmik olanı eşsiz bir biçimde bir araya getirirken, aynı düzenin evrende olduğu kadar, insanda ve toplumda da olduğunu ortaya koyar. O, *Timaios*'ta bunu evren, *Philebos*'ta insan ve *Devlet Adamı*'nda toplum açısından ortaya koyar. Demek ki, yaşlılık diyaloglarıyla olgunluk diyaloglarını özellikle içerik yönünde birleştiri-

25 Platon, *Timaios* 27d-28a; F. M. Cornford, *Platon'un Bilgi Kuramı*, Metne Eşlik Eden bir Yorumla Birlikte Platon'un *Theaetetos* ve *Sofist* adlı Diyalogları (çev. A. Cevizci), Ankara, 1989, ss. 12-14.

26 Bkz. A. Cevizci, "Önsöz", *Philebos* (çev. F. Akderin), İstanbul, Say Yayınları, 2013, s. 20.

ren en önemli husus budur, yani teleolojik evren görüşüdür. Farklılık ise, politika felsefesinin veya düzen olarak adalet telakkisinin bu dönemde iki diyalogla temsil edilmesinden de anlaşılacağı üzere, siyaset teorisinin biraz daha öne çıkmasından meydana gelir. Bir başka önemli farklılık, son iki dönemde, yani olgunluktan yaşlılığa geçiş evresiyle yaşlılık dönemi eserlerinde Sokrates'in rolünün azalmasından ve diyalogun, özellikle gençlik döneminde çok öne çıkan dramatik karakterinin tümünden kaybolmasından meydana gelir. Sokrates sadece *Philebos* ve *Theaetetos*'ta baş konuşmacıdır, diğer diyaloglarda Platon'un baş sözcüsü değildir, *Yasalar*'da ise hiç görünmez. Yine son dönem diyaloglarında, sonradan zoraki bir biçimde diyaloga dönüştürülmüş olduğu sanılan, uzun sunum ya da serimlerin belirleyici olmaya başladığı deneme formu ağır basar.

Ahmet Cevizci

The *Journal of Documentation* is a peer-reviewed, international journal of information science and library studies. It is published quarterly by the British Library, London. The journal's primary focus is on the theoretical and practical aspects of information science, including the study of information systems, information resources, information services, and information behaviour. The journal also covers the history and philosophy of information science, and the social and cultural aspects of information science. The journal is required reading for all those concerned with the study of information science and library studies. The journal is published in English and is available in print and electronic formats. The journal is indexed and abstracted in a number of major information science databases, including the *Journal of Documentation* Index, the *Journal of Documentation* Abstracts, and the *Journal of Documentation* Bibliography. The journal is also available in microfilm and microfiche formats. The journal is published by the British Library, London, and is available for purchase from the British Library's *Journal of Documentation* Department. The journal is also available for purchase from the British Library's *Journal of Documentation* Department. The journal is published by the British Library, London, and is available for purchase from the British Library's *Journal of Documentation* Department. The journal is also available for purchase from the British Library's *Journal of Documentation* Department.

The *Journal of Documentation* is a peer-reviewed, international journal of information science and library studies. It is published quarterly by the British Library, London. The journal's primary focus is on the theoretical and practical aspects of information science, including the study of information systems, information resources, information services, and information behaviour. The journal also covers the history and philosophy of information science, and the social and cultural aspects of information science. The journal is required reading for all those concerned with the study of information science and library studies. The journal is published in English and is available in print and electronic formats. The journal is indexed and abstracted in a number of major information science databases, including the *Journal of Documentation* Index, the *Journal of Documentation* Abstracts, and the *Journal of Documentation* Bibliography. The journal is also available in microfilm and microfiche formats. The journal is published by the British Library, London, and is available for purchase from the British Library's *Journal of Documentation* Department. The journal is also available for purchase from the British Library's *Journal of Documentation* Department. The journal is published by the British Library, London, and is available for purchase from the British Library's *Journal of Documentation* Department. The journal is also available for purchase from the British Library's *Journal of Documentation* Department.

The *Journal of Documentation* is a peer-reviewed, international journal of information science and library studies. It is published quarterly by the British Library, London. The journal's primary focus is on the theoretical and practical aspects of information science, including the study of information systems, information resources, information services, and information behaviour. The journal also covers the history and philosophy of information science, and the social and cultural aspects of information science. The journal is required reading for all those concerned with the study of information science and library studies. The journal is published in English and is available in print and electronic formats. The journal is indexed and abstracted in a number of major information science databases, including the *Journal of Documentation* Index, the *Journal of Documentation* Abstracts, and the *Journal of Documentation* Bibliography. The journal is also available in microfilm and microfiche formats. The journal is published by the British Library, London, and is available for purchase from the British Library's *Journal of Documentation* Department. The journal is also available for purchase from the British Library's *Journal of Documentation* Department. The journal is published by the British Library, London, and is available for purchase from the British Library's *Journal of Documentation* Department. The journal is also available for purchase from the British Library's *Journal of Documentation* Department.

BÜYÜK HİPPİAS

Çeviride *Plato: Cratylus. Parmenides. Greater Hippias. Lesser Hippias.* (Loeb Classical Library No. 167) künyeli çalışma temel alınmıştır. Yunanca isimlerin yazımlarında orijinalleri muhafaza edilmiş, sadece Yunanistan, Atina gibi Türkçeye yerleşmiş olan kelimeler okunuşun akıcılığını kaybetmemesi adına Türkçeleştirilerek verilmiştir.

SOKRATES: Güzel ve bilge Hippias! Ne kadar uzun zamandır Atina limanına gelmiyordun!

HİPPİAS: Sokrates! Ne kadar yoğunum, anlatamam. Elisliler ne zaman diğer kentlerle önemli bir işleri olursa hemen vatandaşlar arasından beni seçerler. Benim kentin görüşlerini en güzel şekilde ifade eden ve değerlendiren insan olduğum düşüncesiyle beni elçi tayin ederler. Bu nedenle çoğu zaman elçi sıfatıyla başka kentlere gittim. En çok da çok önemli işler için Lakedaïmonia'ya gittim. Evet, işte bu nedenle Atina'ya fazla gelme şansım olmadı.

SOKRATES: Ah sevgili Hippias! Bilge ve yetenekli bir insansın. Kendi yeteneklerin sayesinde gençlerden epeyce para kazanabiliyorsun, aynı zamanda aldığından daha fazlasını verdiğin için onlara yararlı da oluyorsun. Öte yandan devlet işleri söz konusu olduğu zaman başkaları tarafından küçümsenmiyorsun, bunun yerine senden saygıyla bahsederek yardım istiyorlar ve sen de bu sayede ülkeneye yararlı oluyorsun. Fakat Hippias sence neden şu bilge denilen insanlar, örneğin en büyükleri olarak kabul edilen Pittakos,¹ Bias, Miletoslu Thales ya da öğrencileri veya Anaksagoras² gibileri devlet işlerinden uzak duruyorlardı?

HİPPİAS: Sokrates! Onların bilgelikleri hem bireysel hem de devlet sorunlarını çözmeye yeterli olmuyordu. Başka bir neden olabilir mi?

1 MÖ 650-570 yılları arasında yaşamış Mytilene doğumlu filozof.

2 MÖ 500-428 yılları arasında yaşamış olan Anaksagoras'ın *Doğa Tarihi* isimli eserinden günümüze sadece fragmanlar ulaşmıştır.

SOKRATES: O halde nasıl ki sanatlar artık çok gelişti ve eskilerin artık çok fazla bir önemi yok, aynı şekilde senin sanatın da gelişti ve bilgelik konusuna eğilmiş olan bu eskiler de senin yanında önemsiz insanlar.

HİPPİAS: Çok doğru.

282 **SOKRATES:** Yani Hippias, şimdi Bias hayatta olsaydı senin yanında çok zayıf durumda kalacaktı. Heykeltıraşların da Daidalos³ günümüzde yaşasa ve ün kazanmasına neden olan şeyleri yapsa, komik duruma düşerdi demeleri gibi bir durum var ortada.

HİPPİAS: Sokrates! Tam olarak böyle! Ancak buna karşın benim de günümüzde yaşayanlardan çok eski insanları, atalarımızı övmek gibi bir alışkanlığım var. Sanırım hem yaşayanların kıskançlığından hem de ölümlerin öfkelenebileceklerinden dolayı böyle yapıyorum.

SOKRATES: Hippias! Bana göre davranışın en güzeli. Onlardan bahsederken, onları düşünürken böyle davranmalıyız. Gerçeği söyleme konusunda, devlet işleri ve özel işlerini birlikte götürme konusunda çok becerikli olduğundan kuşku yok. Leontinonlu Gorgias⁴ da kendi kentinden olan insanların işlerini en güzel şekilde yapabilecek insan olduğu için ülkelerinden buraya elçi olarak geldi. İnsanlar meclisteki konuşmalarını çok beğendiler, aynı şekilde gerek özel konuşmaları gerekse de verdiği dersler sayesinde burada epeyce para kazandı. Ya da buradaki dostumuz Prodikos'a⁵ bakalım. Elçi olarak sık sık başka yerlere seyahat etti, en son olarak da Keos'tan buraya elçi olarak atandı. Mecliste yaptığı konuşmalardan büyük şöhret kazandığı gibi özel konuşmalar

3 Yunan mitolojisinde Atinalı zanaatkâr, Platon'un *Menon* diyalogunda da kendisinin canlı heykellerinden söz edilmektedir.

4 MÖ 483-376 yılları arasında yaşamış Sicilya doğumlu düşünür.

5 MÖ 465-399 yılları arasında yaşamış düşünür.

ve gençlere verdiği dersler sayesinde de epeyce para kazandı. Fakat eski bilgiler, bilgeliklerinin karşılığı olarak para kazanmayı, diğer ülkelerden insanlarla toplantılar yapmayı, kendi becerilerini göstermeyi düşünmemişti. Bu insanlar parayı en değerli şey olarak görmüyorlardı, düşünceleri daha basitti. Fakat bahsettiğim sofistler diğer zanaatkarların kazandığı paradan çok daha fazlasını kazandılar. Şunu da söylemeliyim ki Protagoras bunu onlardan önce akıl etmişti.

HİPPİAS: Sokrates! Bunun ne kadar güzel bir şey olduğunun farkında değilsin. Benim ne kadar para kazandığımı bilseydin çok şaşırırdın. Her şey bir yana bir defasında Sicilya'ya gittim. Protagoras⁶ da oradaydı, benden çok daha büyük bir üne sahipti, benden çok daha yaşlıydı, buna karşın ondan çok daha genç olmama rağmen kısa bir süre içinde yüz elli mna'dan⁷ fazla kazandım. Çok daha küçük bir yer olan Inykos'ta da yirmi mna'dan fazlasını elde ettim. Ülkeme geri döndüğümde bu parayı babama verince herkes büyük bir şaşkınlık yaşadı. Sanırım bu iki sofistin kazandığından çok daha fazlasını elde etmiştim.

SOKRATES: Hippias! Bu söylediğin güzel, hem bugün 283
yaşayan bilgelerin eski zamanlarda yaşayanlardan daha üstün olduklarının da ispatını sunuyorsun. Sanırım söylediğine göre Anaksagoras okulunun ilk filozofları sana göre epeyce cahildiler. Çünkü onun okulundakilerin yaşadıkları seninkinin tam aksiydi. Kendisine epeyce para kalmıştı ancak parayı umursamadı ve sonunda elindeki bütün parasını kaybetti. Evet, bilgeliği bu kadar da değersizdi. Eski zaman-

6 MÖ 481-420 yılları arasında yaşamış sofist düşünür.

7 Eski Yunanların kullandığı bir para birimi.

larda yaşamış başkaları için de benzeri hikâyeler vardır. Eski insanların yaptığı ve senin anlattıklarını karşılaştırdığımız zaman, senin bilgeliğinin çok daha üstün olduğunu gösteriyor gibisin. Çoğu insana göre bilge insanlar öncelikle kendileri için bilge olmak zordur, yani bu nedenle de bilge insanın çok para kazanması gerekir. Şimdi, şu soruma yanıt verir misin? En çok parayı hangi kentte kazandın? Sık sık gittiğin Lakedaimonia'da değil mi?

HİPPİAS: Zeus aşkına hayır Sokrates, orada kazanmadım.

SOKRATES: Ne! Yoksa en az parayı mı orada kazandın?

HİPPİAS: Orada hiçbir zaman hiçbir şey kazanmadım.

SOKRATES: Nasıl olur Hippias? Söylediğin çok garip ve şaşılacak bir durum. Senin bilgeliğin seninle ilişkide bulunan insanları daha erdemli bir hale getirmiyor mu?

HİPPİAS: Evet, bu insanları çok daha iyi yapıyor.

SOKRATES: Inykenes'in oğullarını daha iyi yapabiliyorsa ama Spartalıları yapamıyor musun?

HİPPİAS: Durum böyle değil.

SOKRATES: Belki de Sicilyalılar daha iyi olmak istiyorlar ama Lakedaimonialılar istemiyorlar.

HİPPİAS: Hayır, Lakedaimonialılar da iyi olmak istiyorlar.

SOKRATES: Belki de paraları yoktu ve bu nedenle senden yararlanmadılar.

HİPPİAS: Hayır, çok paraları var.

SOKRATES: Peki o halde neden paraları varken ve sen de onlara büyük yararlar sağlayabilecek durumdayken sana çok para vermediler? Belki de Lakedaimonialılar kendi çocuklarını senden daha iyi bir şekilde eğitebileceklerdir, ne dersin?

HİPPİAS: Hayır, yapamazlar.

SOKRATES: Peki şuna ne dersin? Belki de o gençlerin akrabalarını, gençler senden ders alırlarsa aldıkları derslerin karşılığında erdem yönünde ciddi gelişme sağlayacaklarına inandıramamışsındır. Eğer babaları oğullarının iyiliklerini bir parçacık olsun düşünüyorlarsa, onlarla kendileri ilgilenmeyi değil senin ilgilenmelerini isteyeceklerdir. Belki de onları buna inandıramayacak kadar zayıftın. Çocuklarının olabildiğince iyi olmalarını isterler, değil mi?

HİPPİAS: İsterler, sanırım.

SOKRATES: Fakat Lakedaimonia çok iyi bir şekilde yönetiliyor, değil mi?

HİPPİAS: Tabii ki.

SOKRATES: En iyi yönetilen kentler erdeme en fazla önem verilen kentlerdir. 284

HİPPİAS: Çok doğru.

SOKRATES: Sen de başka insanlara erdemin nasıl verilebileceğini en iyi bilen insansın.

HİPPİAS: Çok doğru Sokrates.

SOKRATES: O halde bir insan at binme konusunda çok iyiye, o insanın Yunanistan'da en fazla Thesselia'da ilgi görmesi ve en çok orada para kazanması doğaldır, değil mi? Çünkü burası at binmeye en fazla ilgi gösterilen yerdir, değil mi?

HİPPİAS: Haklı gibisin.

SOKRATES: Bu durumda erdemi başka insanlara sunmak konusunda çok becerikli bir insanın Lakedaimonia'da ya da çok iyi bir şekilde yönetilen başka yerde çok fazla ilgi görmesi ve çok para kazanması gerekmez mi? Böyle bir insanın Sicilya'da ya da Inykos'ta daha fazla mı kazanması gerekir? Hippias! Ne dersin, neye inanmalıyız? Bunu söyle çünkü sen ne söylersen ona inanmamız gerekir.

HİPPİAS: Fakat Lakedaimonialılar yasalarını değiştirmezler ya da geleneklerinin dışında davranmazlar. Bu onların geleneklerine uygun bir davranış olmayacaktır.

SOKRATES: Yani Lakedaimonialıların geleneklerine göre doğru yapmayı yanlış yapmak diye bir şey mi var?

HİPPİAS: Tam olarak öyle değil Sokrates.

SOKRATES: Gençlere iyi bir eğitim vermeleri daha kötü bir eğitim vermelerinden daha tercih edilebilir bir şey değil midir?

HİPPİAS: Tabii ki fakat Lakedaimonia'da yabancıların eğitim vermesi yasak. Eğer orada eğitim vererek para kazanabilmek söz konusu olsaydı, herkesten fazla ben kazanırdım. Beni dinlemeyi seviyorlar, beni alkışlıyorlar fakat biraz önce söylediğim gibi yasaların yasakladığı şeyler var.

SOKRATES: Hippias! Sen yasaların bu kent için bir yarar sağladığını mı yoksa zarara mı neden olduğunu düşünüyorsun?

HİPPİAS: Yasayı parayı gözeterek hazırladıklarını sanıyorum ancak kötü yasa demek elbette zarar demektir.

SOKRATES: Yasayı yapanlar kent için bu düşüncelerini en büyük iyilik olarak görüyorlardı, bu yasa olmadan da iyi bir yönetim söz konusu olamaz, değil mi?

HİPPİAS: Doğru.

SOKRATES: O halde yasa yapıcılar neyin iyi olduğu konusunda yanılırlarsa, yasaya uygun olanı ya da yasanın kendisini de kaybetmiş olurlar, değil mi? Sen de aynı görüşte misin?

HİPPİAS: Sokrates! Evet, seninle aynı görüşteyim ancak insanların bu şekilde düşünmeye alışkın olmadıklarını da söylemek gerekir.

SOKRATES: Hippias! Bilenler mi yoksa bilmeyenler mi böyle düşünüyor?

HİPPİAS: Çoğunluk.

SOKRATES: Çoğunluk bilmeyenlerden mi oluşuyor?

HİPPİAS: Tabii ki evet.

SOKRATES: Oysa doğruyu bilenler bütün insanlar için yararlı olanın yasaya zararlı olandan daha uygun olduğunu düşünüyorlar, değil mi? Aynı görüşte miyiz?

HİPPİAS: Seninle aynı görüşteyim.

SOKRATES: Yani işler bilenlerin dediği gibi değil.

HİPPİAS: Doğru.

SOKRATES: Oysa sana göre Lakedaimonialıların kendilerinin vereceği eğitime göre senin vereceğin eğitim daha yararlı görünüyor.

285

HİPPİAS: Evet, bu daha doğru olur.

SOKRATES: Hippias! Bunu söylerken kazançlı şeylerin yasaya uygun olduğu düşüncesini göz önünde tutarak konuşuyorsun, değil mi?

HİPPİAS: Tabii ki.

SOKRATES: Yani sana göre Lakedaimonialı çocukların senin tarafından eğitilmeleri yasaya uygunken, o çocukların babalarının verecekleri eğitim yasaya daha az uygun. Çünkü sen o çocuklara daha fazla yarar getireceksin.

HİPPİAS: Evet Sokrates, benden çok daha fazla yarar sağlayacaklar.

SOKRATES: O halde Lakedaimonialılar sana para vermiyorlar ve bu nedenle de çocuklarını sana vermedikleri için yasaya aykırı davranıyorlar.

HİPPİAS: Aynı görüşteyim. Hem zaten şu an yaptığımız konuşmada benimle aynı görüşte olduğuna göre sana karşı olmam için bir neden yok.

SOKRATES: Şu ana kadar söylediklerimizden Lakedaimonialıların yasaları bozan insanlar olduğu sonucuna vardık. Fakat insanların gözünde yasalarını

korumakla ün kazanmışlardır. Şimdi tanrı aşkına bana yanıt ver lütfen. Seni hangi konuşmalarından dolayı alkışladılar? Senden neler duymak istiyorlar? Bu konuşmalar senin gayet iyi bir şekilde bilgi sahibi olduğun yıldızlar ve gökyüzü olayları hakkında mı?

HİPPİAS: Hayır, bu türden şeyleri dinlemek bile istemezler.

SOKRATES: Belki de geometri hakkında bir şeyler dinlemek istiyorlardır?

HİPPİAS: Tabii ki hayır, hem zaten çoğu, sayı saymasını bile bilmez.

SOKRATES: O halde senin düşünceler hakkında söyleyeceğin bir konuşmayı da dinleyecek durumda değildirlerdir.

HİPPİAS: Zeus aşkına evet.

SOKRATES: Belki de senin diğer herkesten çok daha iyi bildiğin heceler, harfler, ölçüler, uyumlar gibi konularda söylediğin sözlere ilgi duyuyorlar.

HİPPİAS: Olur mu hiç öyle şey!

SOKRATES: O halde senin sözlerin arasında neyi beğeniyorlar? Neleri dinlemekten hoşlanıyorlar? Ben bulamıyorum, sen yanıt verir misin?

HİPPİAS: İnsanların ataları ya da kahramanları hakkında söylediklerimden hoşlanıyorlar. Sokrates! Onlar kentlerin eski zamanlardaki kuruluşları ya da eski ülkeler hakkında merak duyuyorlar. Bu nedenle bu konuları çok iyi bir şekilde öğrenmek için çok çalıştım.

SOKRATES: Hippias! İyi ki Lakedaimonialılar Solon⁸ zamanındaki devlet memurlarının listesini ezberinden okumanı istememişler. Bunu isteselerdi hepsini akında tutman çok zor olurdu.

8 Atina için hazırladığı anayasayla da tanınan MÖ 640-559 yılları arasında yaşamış Atinalı devlet adamı.

HİPPİAS: Sokrates! Sorun olmaz, bir kere söylersen elli ismi aklımda tutabilirim.

SOKRATES: Haklısın senin hafızayı güçlü kılabilmeye sanatına sahip olduğunu da biliyorum. Lakedaimonlular senin çok şey bilmenden hoşlanıyorlar, adeta çocuklarına güzel hikâyeler anlatan kadınları kullandıkları gibi seni de kullanıyorlar.

286

HİPPİAS: Sokrates! Haklısın. Geçenlerde genç bir adamın yapması gereken soylu ve güzel işleri söylediğim için büyük ün kazandım. Çünkü bu konuya yönelik bir konuşmam hazır. Kelimeler özenle seçilmiş durumda ve konuşmanın başka güzel özellikleri de var. Konuşma hemen hemen şu şekilde: Troya'nın ele geçirilmesiyle başlıyor, Neoptolemos Nestor'a genç bir adamın ün kazanması için yapması gerekenleri, bu soylu ve güzel işleri soruyor, ardından Nestor konuşuyor ve ona yasaya uygun güzel işleri söylüyor. O gün yaptığım konuşma bu. Aynı şekilde önümüzdeki günlerde Pheidistratos'un okulunda yapmayı planladığım konuşma da bu. Bunu benden Apemantos'un oğlu Eudikos istedi. Şimdi senin de oraya gelmen gerekiyor. Hatta yanında bu türden konuşmaları değerlendirme becerisi olan başkalarını da getirmen gerekir.

SOKRATES: Tamam Hippias bunu yapacağız. Ancak konuşmanla ilgili bir sorum var, bunu açıkça yanıtla. Çünkü bana güzel olandan söz ettin. Daha önceden bazı konuşmalarda bazı şeyleri güzel, bazı başka şeyleri ise çirkin diye adlandırmaktaydım. Bir adam utanmadan beni sorguladı ve şaşırttı. Hemen hemen şu şekilde konuştu: "Sokrates! Sen bu şeylerin güzel ya da çirkin olduklarını nereden biliyorsun? Güzel nedir, bana söyleyebilir misin?" Böyle bir soruyu beklemediğim için yanıt da veremedim. Konuşma

bittikten sonra kendi kendime kızmaya başladım, hata bendeydi. Sizin gibi bilge insanlarla karşılaştığım zaman ellerimi açıp sizden bilgi almam, iyice öğrenmem ve bundan sonra başka insanlarla tartışmam gerekiyordu. İşte bu nedenle tam da zamanında geldin. Şimdi bana güzelin ne olduğunu açık bir şekilde anlat. Mümkün olduğunca net bir şekilde anlatmalısın ki bu sayede tekrar zor durumda kalmamın önüne geçmiş olasın. Sorumun yanıtını çok iyi bir şekilde bildiğinin farkındayım. Bu engin bir bilginin sadece küçük bir kısmıdır.

HİPPİAS: Zeus adına yemin ederim ki gerçekten de küçük bir şey. Hatta bunun bir önemi olmadığını da söylemeliyim.

SOKRATES: O halde kolayca öğrenirim ve bundan sonra zor durumda kalmam.

287 **HİPPİAS:** Kimse seni zorlayamayacak, hem zaten bunu yapamazsam benim bilgimin bir önemi olmaz.

SOKRATES: Hera adına yemin ederim ki çok sevindim Hippias. Bu adamı yenmek niyetindeyiz, değil mi? Şimdi konuşmanı engellemeden o adamın yerine geçebilir miyim? Yani sen bir şey söylediğin zaman, sözlerinin tersini söylemek istiyorum. Bu sayede epeyce alıştırma yapmış olurum. Aynı zamanda karşı çıkma noktasında epeyce tecrübem var. Senin için de uygunsa bu şekilde konuşmamıza izin ver.

HİPPİAS: Tabii ki karşı çıkabilirsin. Zaten biraz önce söylediğim gibi, bu önemli bir sorun değil. Hatta kimse tarafından zor duruma düşürülmemen için sana daha zahmetli şeyleri de öğretebilirim.

SOKRATES: Ne kadar güzel! Hadi! Şimdi bu adamın yerine geçeceğim ve istediğim şekilde sorular soracağım. Eğer bahsettiğin konuşmayı yapsan yani güzel şeyler hakkında konuşsan bitirdiğinde soracağı ilk

şey, güzel hakkında olurdu. Şöyle sorardı: “Elisli yabancı! Doğru kişiler doğru davrandıkları için bu sıfatı alıyorlar değil mi?” Evet, Hippias sanki bu soru sana sorulmuş gibi yanıt ver.

HİPPİAS: Evet, doğruluğun bir sonucudur.

SOKRATES: Yani doğruluk gerçek bir şey midir?

HİPPİAS: Tabii ki.

SOKRATES: Doğruluk, bilgelik ya da buna benzer şeyler gerçektir, zaten gerçek olmasalardı bu türden niteliklere sahip olamazlardı, değil mi?

HİPPİAS: Doğru, bunlar gerçek şeylerdir.

SOKRATES: O halde güzel şeylerin tamamı güzellikten dolayı güzeldir.

HİPPİAS: Doğru, güzellikten dolayı böyle olur.

SOKRATES: Yani gerçek bir şey olan güzellikten dolayı, değil mi?

HİPPİAS: Evet, zaten başka türlü olabilir mi hiç!

SOKRATES: O halde şöyle diyecek: “Peki yabancı! Bize güzelin ne olduğunu söyler misin?”

HİPPİAS: Sokrates! Soruyu soran kimse neyin güzel olduğu dışında başka bir şeyi öğrenmek istiyor mu?

SOKRATES: Sanmıyorum, tek istediği neyin güzel olduğunu bulabilmek.

HİPPİAS: Bu ikisi arasında ne fark var?

SOKRATES: Sence fark yok mu?

HİPPİAS: Bence yok.

SOKRATES: Sen bilirsin tabii, sonuçta en iyisini sen biliyorsun. Ancak sorusu neyin güzel olduğu değil, güzelin ne olduğuydu.

HİPPİAS: Tamam, yanıtlayacağım. Güzelin ne olduğunu anlatacağım ve düşüncem asla çürütülemeyecek. Sokrates! Şöyle yanıt verebilirim, genç bir kız güzeldir.

SOKRATES: Hippias! Harika bir yanıt verdin. Yanıtımda bunu söylersem soruya doğru yanıt vereceğim ve asla çürütülemeyeceğim, değil mi?

288 **HİPPİAS:** Evet, Sokrates. Bu sayede herkesin düşündüğünü söyleyeceksin ve seni duyanlar da söylediğin şeye şahitlik edecekler, bu durumda sözlerin nasıl çürütülebilir?

SOKRATES: Tamam Hippias! Şimdi söylediğin şeyi inceleyelim. Karşımızdaki kişi hemen hemen şuna benzer şeyler söyleyecektir. "Sokrates! Bana yanıt ver! Güzel gerçek bir şey değilse, senin güzel olduğunu söylediğin her şey güzel olacak mı?" Buna yanıt verdiğimde genç bir kız güzelse, bunun güzel olmasını sağlayan bir gerçeğin var olduğunu ve bu nedenle de bunların güzel olduğunu söyleyeceğim.

HİPPİAS: Karşındaki kişinin söylediklerini çürütmeye çalışacağını, söylediğinin güzelle bir ilgisi olmadığını göstermek için uğraşacağını ve bunu yaparken de komik duruma düşmeyeceğini mi sanıyorsun?

SOKRATES: Bizleri ne kadar da şaşırtıyorsun. Bunu yapacağından eminim ancak komik duruma düşüp düşmeyeceğini göreceğiz. Neyse, ben onun söyleyeceklerini söyleyerek devam edeyim.

HİPPİAS: Tamam.

SOKRATES: "Ne kadar güzel Sokrates! Tanrının kâhinlere duyurduğu kutsal sesiyle övdüğü bir at güzel değil midir?" derse nasıl yanıt veririz? Hippias! Kastettiğim, güzel atın güzel olduğu. Bunu söylemeyecek miyiz? Zaten güzel bir şeyin güzel olmadığını söylemek olur mu hiç?

HİPPİAS: Haklısın Sokrates. Tanrının söylediği de doğru. Ülkemizde güzel atlar vardır.

SOKRATES: Sonra şöyle devam edecektir: "Çok iyi, güzel bir lire ne denir? Güzel denir, değil mi?" Onunla aynı görüşte olacak mıyız?

HİPPİAS: Evet.

SOKRATES: Bu adamı tanıyorum mutlaka şöyle devam edecektir: “Güzel bir çömleğe ne dersin? Güzel değil midir?”

HİPPİAS: Sokrates! Bu adam kim? Önemli bir tartışmada bu kadar gereksiz şeyden söz eden kimse boş ve cahil bir insan olsa gerek.

SOKRATES: Çok haklısın Hippias! Nezaketten nasibini almamış, boş ancak sadece gerçeği düşünen bir insan. Fakat yine de bu adama yanıt vermeliyiz. Önce ben kendi görüşümü söyleyeyim. Bir çömlek iyi bir çömlekçi tarafından yapıldıysa, düzgün ve yuvarlaksa, güzelce pişirilmişse, yani altılık ve iki kulplu olanlardan biriyse ona güzel demeliyiz. Çünkü bunun güzel olduğunu görüyorsak güzel olduğunu ifade etmeliyiz.

HİPPİAS: Sokrates, tabii ki böyle yapmalıyız.

SOKRATES: O halde şöyle diyecektir: “Güzel bir çömlek de güzeldir, değil mi?”

HİPPİAS: Evet Sokrates, böyle olmalı. Çömlek güzel işleniyorsa o da güzeldir. Ancak bir at ya da genç kız kadar güzel değildir.

SOKRATES: Hippias, söylediğini çok iyi anladım. Böyle bir ifadede bulunan bir kimseye verilebilecek en güzel yanıt şudur sanırım: “Sen Herakleitos’un⁹ sözlerini yani en güzel maymunun bile insanlarla karşılaştırıldığı zaman son derece çirkin olduğu yönündeki sözlerini ya da bizim bilge Hippias’ın en güzel çömleğin genç kızların yanında çirkin kaldığına yönelik sözlerini bilmiyor musun?”

HİPPİAS: Evet Sokrates, tam olarak verilmesi gereken yanıt budur.

SOKRATES: Tamam o zaman devam edeyim, kesinlikle şöyle diyecektir: “Tamam da Sokrates! Genç kızlarla

9 MÖ 535-475 yılları arasında yaşamış Ephesos doğumlu düşünür.

tanrıları kıyaslarsak, bu kez de kızlar tanrılara karşı aynı durumda olmayacaklar mı? En güzel genç kız bile onların yanında çirkin kalacaktır. Zaten senin de kanıt olarak gösterdiğin Herakleitos da en bilge insanların bilgelik ya da güzellik bakımından tanrılarla karşılaştırıldığı zaman bir maymun gibi göründüğünden söz etmiyor mu?" Hippias! Ne dersin, en güzel genç kız tanrıyla karşılaştırıldığı zaman çirkin olmaz mı?

HİPPİAS: Tabii ki Sokrates, kimse bunun tersini iddia edemez.

SOKRATES: Eğer bu konuda aynı fikirdeyseniz, gülerек söyleyecektir: "Sokrates! Sana ne sorulduğunu hatırlıyor musun?" Hatırladığımı söylediğimde "Sana güzelin ne olduğunu sormuştum" diyecektir, ben de bunu onayladığımda bu kez "O halde şimdi güzel olan kadar çirkin olandan da bahsediyorsun," diyecektir. Ben de kendisine haklı göründüğünü söyleyim, ne dersin nasıl yanıt vermeliyim?

HİPPİAS: İnsanların tanrılara göre güzel olmadıklarını söyleyerek doğruyu söylemiş olacaksın.

SOKRATES: O halde şöyle devam edecektir: "Sana güzel ve çirkin olanın ne olduğunu sorsaydım, bana doğru yanıt vermiş olacaktın. Ancak sen bir şeye katıldığı ya da eklendiği zaman diğer tüm şeyleri güzelleştiren, onları süsleyen şeyin yani güzelliğin kendisinin bir genç kız, bir at ya da bir lir olduğunu mu sanıyorsun?"

HİPPİAS: Sokrates! Eğer aradığı şey buysa, ona istediği yanıtı vermekte, bir şeye katıldığı zaman ya da varlığıyla diğer şeylerin güzel olmalarını sağlayan şeyin ne olduğunu anlatmaktan kolay ne var. Karşımızdaki kişinin aptal bir insan olduğu ve güzelden anlamadığı da ortada. Eğer ona sorduğu güzel şeyin altın

olduğunu söylersen, akli iyice karışacak ve bundan sonra sözlerini çürütmeye çalışmayacaktır. Bir nesne çirkinen ona katıldığı zaman güzelleştiren şeyin altın olduğunu hepimiz biliriz.

SOKRATES: Hippias! Bu adamı tanımıyorsun, o kadar kötü bir insandır ki ne söylersen söyle asla kolayca kabul etmez.

HİPPİAS: Tamam Sokrates! Ne olmuş yani! Ya doğru olanı kabul etmek zorunda kalacak ya da kabul etmezse komik duruma düşecek. 290

SOKRATES: Bu yanıtı kabul etmediği gibi, o kaba diliyle benimle alay etmeye devam edecek ve şöyle diyecek: "Ah! Sen Pheidias'ın kötü bir sanatçı mı olduğunu düşünüyorsun?" Ben de öyle düşünmediğimi söyleyeceğim.

HİPPİAS: Sokrates! Haklı olacaksın.

SOKRATES: Doğru. Ben Pheidias'ın¹⁰ iyi bir sanatçı olduğunu söylediğim zaman da şöyle devam edecek: "Peki sen bahsettiğin güzeli Pheidias'ın bilmediğini mi sanıyorsun?" Bunu neden sorduğunu sorduğumda, "Çünkü Athena'nın gözlerini altından yapmamıştı. Yüzünün diğer kısımlarını, ellerini ve ayaklarını da altından yapmadı. Heykel altından yapılsaydı daha güzel görünecekti ama o fildişinden yapmayı tercih etti. Bunu her şeyi daha güzel gösteren şeyin altın olmasına rağmen bilgisizliğinden yaptı, değil mi?" Böyle derse ona nasıl yanıt vereceğiz Hippias?

HİPPİAS: Çok kolay, Pheidias'ın doğru hareket ettiğini çünkü fildişinin de güzel olduğunu söyleyeceğiz.

SOKRATES: O zaman bize şöyle sorarsa "Peki neden gözlerinin ortasını fildişinden değil de fildişine çok ben-

10 Olymposlu Zeus heykelini de yapan MÖ 480-430 yılları arasında yaşamış Yunan heykeltıraş ve mimar.

zeyen bir taştan yaptı? Güzel taş da güzel midir?" Ne dersin? Öyle olduğunu kabul edecek miyiz Hippias?

HİPPİAS: Uygunsa ona güzel diyeceğiz, başka çaresi yok.

SOKRATES: Uygun değilse de o zaman çirkin mi diyeceğiz?

HİPPİAS: Evet, uygun değilse çirkin olduğunu söylemelisin.

SOKRATES: Bu durumda şöyle devam edecektir: "Nasıl yani? Altın ve fildişi bir şeye uygun düşüyorlarsa o şeyi güzelleştiriyorlar ancak uygun düşmedikleri zaman çirkinleştiriyorlar mı?" Bunu doğru mu kabul edeceğiz yoksa aksini mi iddia edeceğiz?

HİPPİAS: Bu düşünceye her şekilde katılmamız gerekir çünkü uygun olan şey ona katıldığında güzelleştirir.

SOKRATES: Şunu söyleyecektir: "Şimdi biri kalkıp hakkında konuştuğumuz çömleği güzel bir çorbayla doldurup kaynatırsa bu çömleğe altından mı yoksa incir ağacından mı yapılmış bir kepçe koymak daha uygundur?"

HİPPİAS: Herakles aşkına Sokrates! Bu adam kimdir? Bana söylemeyecek misin?

SOKRATES: İsmini söyleyeyim ama tanımazsın.

HİPPİAS: Ancak akılı başında gibi görünen cahil bir adam.

SOKRATES: Çok canımı sıkıyor ama yine de ne yanıt vermek gerekir? Çorba ve çömlek için gereken kepçe nasıl olmalı? Sanırım yanıt incir ağacından yapılan olmalı. Çünkü bu sayede kepçe çorbanın daha güzel kokmasına neden olabilir. Bu sayede hem kabın kırılmasının hem çorbanın dökülmesinin ya da ateşe dökülmesinin önüne geçilir, misafirler güzel çorbayı içmeden gönderilmezler. Altın kepçeyi kullanırsak tersi olabilir, bu nedenle benimle aynı düşüncedeysen incir ağacından yapılan kepçe daha iyidir diyebiliriz.

HİPPİAS: İtiraz etmiyorum Sokrates ama bana kalsa adam bu türden sorular sorduğunda ona yanıt vermezdim.

SOKRATES: Haklısın, senin gibi çok güzel kıyafetleri olan, harika ayakkabılar giymiş, tüm Yunanlar arasında bilgeliğiyle ün kazanmış bir insanın bu türden ifadelerle zaman kaybetmesi olmaz. Ancak ben bu adamla konuşuyorsam, bunun bir önemi yok. Bana lütfen yanıt ver ve nasıl konuşmam gerektiğini öğret. Şöyle demeyecek midir: "Eğer ağaçtan yapılmış kepçe daha uygunsa, bu kepçe altından yapılmış olan daha güzel değil midir? Çünkü Sokrates! Sen de uygun olanın olmayandan daha güzel olduğunu söylemiştin." Hippias ne dersin ağaçtan yapılan kepçenin daha güzel olduğu noktasında onunla aynı fikirde olmayacak mıyız?

HİPPİAS: Sokrates! İstersen hangi güzel tanımının seni uzun bir tartışmadan kurtaracağını söyleyeyim.

SOKRATES: Tabii ki ancak öncelikle bu iki kepçeden hangisinin daha uygun ve güzel olduğuna dair soruya yanıt verir misin?

HİPPİAS: Ağaçtan yapılan daha uygundur demelisin.

SOKRATES: Peki o halde, biraz önce söylediğin şeyi açıkla mısın? Eğer altının güzel olduğunu söylersem, bu kez incir ağacından yapılan kepçenin altından daha güzel olduğu ispatlanacak. Evet, güzel nedir?

HİPPİAS: Tamam açıklayacağım, bana göre güzel asla, hiçbir yerde, hiç kimseye çirkin görünmeyen şeydir.

SOKRATES: Tamam Hippias, işte şimdi çok iyi anladın.

HİPPİAS: Tamam dinle beni. Eğer bu söyleyeceğime bir itirazı olursa, o zaman benim hiçbir şey bilmediğimi söyleyebilirsin.

SOKRATES: Tanrılar aşkına, lütfen bir an önce konuşmaya başla.

HİPPİAS: Açıklamam şu: Herkes için ve her zaman geçerli olan güzel, zengin ve sağlıklı olmak, Yunanların beğenisini kazanmak, yaşlılığa kadar yaşamak, ölen ailemiz için muhteşem bir cenaze töreni yapmak ve aynı şekilde kendi çocukların tarafından senin için muhteşem bir cenaze töreni yapılmasıdır.

SOKRATES: Harika Hippias! Kendine yakışır şekilde, muhteşem bir şekilde konuştun. Hera aşkına, bu yeteneğin ve nezaketinle bana yardımcı olduğun için teşekkür ederim. Ancak sözlerimiz bir türlü bu adamı etkilemiyor, bu söylediğimize eskisinden daha çok gülecektir.

292 **HİPPİAS:** Sokrates, bu anlamsız bir gülme olur, buna söyleyebilecek hiçbir şeyi olmaz, gülüyorsa kendisine gülüyordur ve etrafındakileri kendisine güldürüyordur.

SOKRATES: Belki de haklısındır. Fakat bu yanıtımızla sadece gülmeyecek ve aynı zamanda farklı şeyler de söyleyecektir. Evet, bunu tahmin edebiliyorum.

HİPPİAS: Neler söyleyebilir?

SOKRATES: Belki de bir sopası varsa ve ben de oradaysam iyi bir dayak yerim.

HİPPİAS: Olur mu hiç böyle şey? Bu adam senin efendin mi? Yaptığı şeyin cezasını çeker, yoksa sizin ülkenizde adaletin bir önemi yok mu? Vatandaşlar birbirlerini haksızca dövseler de bir şey olmuyor mu?

SOKRATES: Hayır, buna izin verilmez.

HİPPİAS: O halde seni haksız yere döverse, cezasını çeker.

SOKRATES: Sanmam Hippias! Böyle bir yanıt verirsem sanırım dayağı da hak etmiş olurum.

HİPPİAS: Evet Sokrates, bu görüşteysen gerçekten dayağı hak edersin.

SOKRATES: Ne yani bu yanıtla dayağı hak ettiğimi mi söylemeliyim sana? Belki sen de sorup soruşturma-

dan beni döveceksin? Ama belki de söylediklerimi dinlersin.

HİPPİAS: Doğrusu dinlemem gerekir ama söyleyecek neyin olabilir ki?

SOKRATES: Yine onun gibi konuşarak devam edeceğim.

Ancak onun söylediği sert ve kaba sözleri tekrarlamayacağım. Çünkü şöyle söyleyecektir: "Sokrates! Sana sorulan sorudan bu kadar uzak ve alakasız şeyler söylediğine göre, dayağı hak etmediğini mi sanıyorsun?"

Bunun nedenini sorduğumda şöyle devam edecek: "Bir de bunu mu soruyorsun? Taş, sopa, insan, tanrı ve diğer eylemleri ya da bilgiyi güzelleştiren şeyin ne olduğunu sormuştum sana hatırlıyor musun? Sana sorduğum soru güzelin kendisinin ne olduğuydu. Ancak konuştuğum kişi bir taş olsaydı, kulakları ya da beyni olan bir değirmenle konuşsaydım derdimi daha iyi anlatırdım." Bu lafların üzerine korksam ve kendisine şöyle yanıt versem kızmaz mıydın? "Hippias! Bana güzelin böyle olduğunu söyledi. Nasıl ki sen bana her zaman güzelin ne olduğunu sorarsın, işte o da bu şekilde herkes için her zaman güzelin ne olduğunu anlattı." Ne dersin böyle söylesem, kızmaz mısın?

HİPPİAS: Sokrates! Benim güzel dediğim şey herkes için geçerlidir ve bu şekilde görünecektir.

SOKRATES: Gelecekte de böyle olacak mı? Çünkü güzel olan her zaman güzeldir, değil mi?

HİPPİAS: Tabii ki.

SOKRATES: Geçmişte de böyle miydi diyecektir.

HİPPİAS: Böyleydi.

SOKRATES: Şöyle devam edecek: "Elisli yabancı! Akhil-leus aşkına! Onun dedesi Aiakos aşkına! Sen tanrıların çocukları ve kendileri için anne ve babalarından sonra gömülmenin güzel bir şey olduğunu söylemedin mi?"

HİPPİAS: Nasıl bir adam bu? Sorularında dine bile saygı göstermiyor.

SOKRATES: Tamam ama bu soruyu başka biri sorsa, gerçeğin bu şekilde olduğunu söylemek dine saygısızlık olmayabilirdi.

HİPPİAS: Evet, böyle olabilirdi.

SOKRATES: "Ancak çocukları tarafından gömülme, anne ve baba tarafından gömülme her zaman ve herkes için güzeldir diyen de sendin. Belki de Herakles ve bahsettiğimiz diğerleri bu herkesin içinde değildir" diyecektir.

HİPPİAS: Tanrıları kastederek konuşmadım.

SOKRATES: Kahramanları da kastetmedin sanırım.

HİPPİAS: Tanrı çocuklarını da kastetmedim.

SOKRATES: Yani bunların dışındakiler için konuştun.

HİPPİAS: Tabii ki.

SOKRATES: Yani sana göre kahramanlar arasında Tantalos,¹¹ Dardanos,¹² Zethos¹³ için bu çok kötü ve ayıp bir şey ancak Pelops ve onun gibiler için güzel bir şey değildir.

HİPPİAS: Sanırım dediğin gibi.

SOKRATES: "O halde biraz önce söylediğinin aksine bir kimsenin anne ve babasını gömmesinin ve çocukları tarafından gömülmesinin bazen ve bazıları için güzel bir şey olmadığı düşüncesindesin. Bana kalırsa bu durum hiç kimse için güzel değildir. Genç kız ve çömlek için olduğu gibi bu da pek de güzel değil. Hem de daha komik bir şey. Ayrıca bazıları için güzel bazıları için güzel olmayabilir. Fakat Sokrates! Halen güzelin ne olduğunu açıklamadın." Evet, vereceğim

11 Yunan mitolojisinde Lidya Kralı, Niobe ve Pelops'un babası, Zeus'un oğlu.

12 Yunan mitolojisinde Troia'nın kurucusu kahraman.

13 Yunan mitolojisinde Zeus'un oğlu.

yanıtlardan sonra bu şekilde kınanacağım. Hippias! Bu adam genelde bu şekilde konuşuyor, bazen eğitimsizliğim bazen ise tecrübesizliğim eleştiri konusu oluyor ve sonuçta güzel ya da her ne hakkında konuşuyorsak, o konuda fikrimi öğrenmek istiyor.

HİPPİAS: Sokrates! Ne söylemek istiyorsun?

SOKRATES: Anlatıyorum. Şöyle söylüyor: “Sevgili Sokrates! Bana bu şekilde yanıt verme lütfen, söylediklerin kolayca çürütülebilecek şeyler. Sana göre altın uygun olduğu nesneleri güzelleştiriyor, uygun olmadıklarını çirkinleştiriyor. Bu durum söz konusu olduğu zaman diğer nesnelerin de güzel olduklarını söylüyoruz ve bu gerçeği düşünerek güzelin bu olup olmadığına bak. Uygunluğu incele ve güzelliğin bu açıdan bakılarak bulunup bulunmadığını söyle.” Bu tür bir eleştiriyi kabul edeceğim çünkü buna verecek bir yanıtım yok. Sana göre de uygun olan güzeldir diyebilir miyiz?

HİPPİAS: Kesinlikle diyebiliriz Sokrates.

SOKRATES: Tamam, hata yapmamak için konuyu inceleyelim.

HİPPİAS: Tabii ki.

SOKRATES: Şimdi uygun olan bir nesneye katıldığı zaman o nesneyi daha güzel yapan mı yoksa onun daha güzel görünmesini sağlayan şey midir? Belki de ikisini birden kastediyoruzdur. 294

HİPPİAS: Sanırım, dediğin gibi.

SOKRATES: Yani hangisi?

HİPPİAS: Bence güzel görünmelerini sağlayan şeydir. Bir insan da kendisine uygun şeyleri, kıyafetleri, ayak-kabıları giydiği zaman komik olsa bile daha güzel görünebilir.

SOKRATES: Bu durumda uygun olan dediğimiz şey, o kimseyi olduğundan daha güzel gösteriyorsa o hal-

de güzellik bakımından bir aldatmayla karşı karşıya-
yız demektir. Hippias! Bu durumda aradığımız şey
bu değil.       aradığımız şey, nesneleri gerçekten
daha güzel yapan şey. Aynı şekilde büyük şeyleri
büyük yapan boyunun uzun olması ya da daha ko-
caman olmalarıdır. Gerçekten de büyük görünseler
de görünmeseler de kocaman olduklarından dolayı
b y kt rlere. Bu nedenle görünse de görünmese de
güzel şeyleri güzel yapan şeyi bulmalıyız. Ancak ya-
nıtımız uygunluk değil       uygunluk dediğimiz
zaman o şeyler olduklarından daha güzel g r n -
yorlar ancak oldukları şekilde görünmüyorlar. Peki,
güzel görünseler de görünmeseler de nesneleri güzel
yapan şey nedir? Eğer güzeli arıyorsak, bu noktayı
netleştirmemiz gerekir.

H     : Sokrates! Uygun dediğimiz şey hem güzel g s-
terir hem de gerçekten güzel yapar.

SOKRATES: Peki gerçekten de güzel olan şeylerin kendi-
lerinin güzel görünmelerini sağlayan şey var olduğu
zaman güzel g r nmemeleri olanaksız mı?

H     : Olanaksız.

SOKRATES: Hippias! Bu durumda hem kullanışlı hem de
uygun olduğu için güzel diye adlandırılan şeylerin
güzel olduklarına herkes, her zaman inanıyorsa bu
şeyler gerçekten böyle midir? Yoksa insanların bilgi-
sizlikleri nedeniyle mi böyle oldukları zannediliyor-
dur? Ya da gerek insanlar gerekse de kentler arasın-
da bu türden konularda anlaşmazlıklar var mıdır?
İşte tüm bunları tartışmamız gerekiyor.

H     : Bu konuda insanların bilgili olmadıklarını s y-
lememiz gerekiyor.

SOKRATES: Eğer güzel görüntüsü kendilerine katılsay-
dı böyle olmazlardı, eğer uygun olan aynı zamanda
güzel olsaydı, onları sadece güzel göstermeyip aynı

zamanda güzel de yapsaydı bu görüntü diğer nesnelere eklenirdi. Bu durumda uygun olan şey, nesneleri güzelleştirense aradığımız şey de bu olurdu. Ancak bu şey nesneleri güzel göstermeyecekti. Uygun olan nesneleri güzel gösteren değilse, bu bizim aradığımız güzel olmazdı. Güzel dediğimiz nesneleri güzel yapandır. Bir şeyi hem güzel yapmak hem de o şeyi güzel göstermek ise sanırım söz konusu olamaz. Daha doğrusu başka herhangi bir şey için de geçerli değildir. İkisinden biri olmalı, uygun olan bir şeyi güzel yapabilir ya da güzel gösterebilir.

HİPPİAS: Bence güzel gösterendir Sokrates.

SOKRATES: O halde güzel hakkında söylediğimiz her şey yok oldu Hippias. Çünkü bize göre uygun olanla güzel olan arasında bir ilişki yoktu.

HİPPİAS: Zeus adına yemin ederim ki haklısın Sokrates. Bu durum bana da garip geliyor.

SOKRATES: Neyse, devam edelim. Yine de sanırım güzelin ne olduğunu bulabiliriz.

295

HİPPİAS: Tabii ki Sokrates, bu çok da zor değil. Şimdi bu konuşmadan sonra kendi başıma kalıp biraz düşünersem, sana mantıklı bir açıklama yapabileceğimi düşünüyorum.

SOKRATES: Böyle konuşma Hippias! Baksana şu ana kadar tanımlama yapmakta ne kadar zorlandık, sanırım kızıp tekrar gidebilir ve bu kez hiç dönmeyebilir. Ancak yine de belki yanılıyordumdur, belki de kendi başına düşündüğün zaman tanımlama yapabilirsin. Ancak tanrılar aşkına lütfen bunu biz konuşurken yap, istersen şimdi yaptığımız gibi onu aramamızda bana yardımcı ol. Eğer birlikte bulabilirsek bu çok güzel olacak, bulamazsak da ben durumu kabulleneyim ve sen de daha sonra tek başınayken bulacaksın. Neyse, bulduğumuz zaman bulunan şeyin ne

olduğunu sana sorup sorun çıkarmayacağım fakat yine de şimdi güzelin ne olduğunu bulmaya çalışalım. Lütfen beni iyi dinle ve saçma sapan şeyler söylememi engelle. Bence yararlı olan her şey güzeldir. Bunu söyleme nedenim şu: Güzел göz, görebildiğimiz zaman mı yoksa görmediğimiz zaman mı güzeldir? Gördüğümüz zaman değil mi?

HİPPİAS: Evet.

SOKRATES: Yine koşmak ya da güreşmek için de bedenimizin güzel olduğunu söylüyoruz. Aynı şekilde hayvanlara da güzel diyoruz, örneğin at, horoz ya da bıldırcın için güzel diyoruz. Mutfakta kullanılan araçlar, tekerlekli araçlar, denizdeki yük gemileri, savaş gemileri, müzik ve diğer sanatlarda kullanılan aletler de güzel. Bunlara gelenekleri ve yasaları da ekleyebiliriz. Hepsi birden güzeldir. Bunları ayrı ayrı incelediğimiz zaman doğa tarafından nasıl şekillendirildiklerini, nasıl ortaya çıkarıldıklarını, yasaların nasıl ortaya konduğunu görmekteyiz. Yararlı olana güzel diyoruz ancak bunu dememiz için yararlı olduğu kısmın ve amacın bir değeri var. Bu bakımlarından yararsızsa da o zaman çirkin demekteyiz. Ne dersin Hippias? Sen de aynı görüşte misin?

HİPPİAS: Evet.

SOKRATES: Bu durumda yararlı olan güzeldir derken haklı olur muyuz?

HİPPİAS: Sokrates! Kesinlikle haklı oluruz.

SOKRATES: Bir şeyi başarabilecek durumda olan, o başarıma gücünden dolayı yararlıdır, başarıma gücü olmasaydı yararlı olmayacaktı, değil mi?

HİPPİAS: Çok doğru.

SOKRATES: O halde güçlü olmak güzel, güçsüz olmak çirkin bir şeydir diyebiliriz.

HİPPİAS: Çok doğru, zaten siyasi olaylar da bu söylenilen şeyin doğruluğunu ispatlar nitelikte. Siyasette de insanın kendi ülkesinde güçlü olması güzel, güçsüz olması çirkin bir şeydir hatta bu son derece çirkin bir durumdur.

SOKRATES: Tanrılar aşkına, çok güzel Hippias! Bu durumda bilgelik en güzel, bilgisizlik ise en çirkin şeydir, değil mi?

HİPPİAS: Tabii ki Sokrates.

SOKRATES: Şimdi biraz ara verelim çünkü söylediğimiz şeyleri gözden geçirdiğimde endişeleniyorum.

HİPPİAS: Bu kadar güzelce konuşurken neden endişeleniyorsun Sokrates?

SOKRATES: Keşke dediğin gibi olsaydı ancak şimdi birlikte gözden geçirelim. İnsanın nasıl yapılacağını bilmediği ya da hiçbir şekilde başarmayı beceremediği bir şeyi yapması söz konusu olabilir mi?

HİPPİAS: Hiçbir zaman becerilemeyecek bir şey nasıl başarılınsın?

SOKRATES: Bu durumda yanlış yapanlar, istemeden kötü şeyleri başaranlar, bu şeyleri yapma konusunda güçsüz olsalardı bunları yapmayacaklar mıydı?

HİPPİAS: Tabii ki yapamazlardı.

SOKRATES: Fakat güçlü olmanın nedeni güçsüz olmak değil güçlü olmak, değil mi?

HİPPİAS: Tabii ki.

SOKRATES: Bir şey yapan herkes aslında o şeyi yapma gücünde değil midir?

HİPPİAS: Öyledir.

SOKRATES: İnsan çocukluğundan itibaren iyilikten çok kötülük yapar ve yine istemeden çok sayıda yanlış da yapar.

HİPPİAS: İtirazım yok.

SOKRATES: Peki ya bu kötü şeyleri yapmamıza neden olan gücün ve yararlı şeylerin güzel olduklarını mı yoksa çirkin olduklarını mı söylememiz gerekir?

HİPPİAS: Bana kalırsa bunun güzellelikle ilgisi yok.

SOKRATES: O halde Hippias yararlı ve güçlü olanın, aradığımız güzellik olmadığı ortaya çıktı.

HİPPİAS: İyi olanlar güçlü ve yararlılarsa, o zaman güzel olabilirler.

SOKRATES: Tamam o zaman şöyle diyebiliriz: Her durumda güçlü ve yararlı olan güzeldir ifadesi yanlış oldu. Hippias! Yine de bizim aradığımız şey iyi olanı iyi yapmaya yarayan ve güçlü olanın da güzel olduğunu, değil mi?

HİPPİAS: Doğru.

SOKRATES: Fakat bu, kazanç sağlayan bir şey değil mi?

HİPPİAS: Tabii ki.

SOKRATES: Eğer böyle söylüyorsak, o halde güzel insanlar, güzel gelenekler ya da bahsettiğimiz diğer şeyler de kazanç sağladıkları için güzel olmaktadır.

HİPPİAS: Çok doğru.

SOKRATES: O halde artık güzel olan kazanç sağlayandır diyebiliriz.

HİPPİAS: Kesinlikle Sokrates.

SOKRATES: Kazanç sağlayan iyiyi oluşturan şeydir.

HİPPİAS: Doğru.

SOKRATES: Oysa iyiyi oluşturan dediğimiz bir nedendir, değil mi?

HİPPİAS: Tabii ki.

297 **SOKRATES:** Yani bu durumda güzel olan iyinin nedenidir.

HİPPİAS: Evet.

SOKRATES: Ancak Hippias neden ve nedenin neden olduğu şeyin birbirlerinden farklı olduğu açıktır. Çünkü neden, aynı zamanda nedenin nedeni de olamaz.

Bir de şu var ki nedenin yaratıcı bir şey olduğunu düşünmüştük, değil mi?

HİPPİAS: Çok doğru.

SOKRATES: O halde yaratandan dolayı yaratıcı değil yaratılan şey var oluyor, değil mi?

HİPPİAS: Doğru.

SOKRATES: Yani neden nedenin nedeni değil, var ettiği şeyin nedeni olmak zorunda.

HİPPİAS: Tabii ki.

SOKRATES: Bu durumda güzel olan iyi olanın nedeniyse, iyyinin var olması güzele bağlı olacaktır. Bizler de bu nedenle bilgelik ve diğer şeyler hakkında bu kadar istekli olmaktayız. Çünkü onlardan doğan bir iyi istenebilecek bir şeydir. Bu durumda ulaştığımız sonuca göre güzel iyyinin babası gibi bir şey.

HİPPİAS: Çok haklısın Sokrates, gerçekten de güzel bir açıklama yaptın.

SOKRATES: Peki bu söyleyeceğime ne diyeceksin? Baba ve oğul birbirleriyle aynı değildir.

HİPPİAS: Tabii ki söylediğin doğru.

SOKRATES: Bunlar ortaya çıkan şeylerin nedenleri değil, ayrıca var olan şey de bir neden değildir.

HİPPİAS: Haklısın.

SOKRATES: Sevgili dostum! Zeus adına yemin ederim ki bu durumda güzelin ve iyyinin birbirleriyle aynı olmadıkları açık. Sana göre daha farklı bir durum söz konusu olabilir mi?

HİPPİAS: Zeus adına yemin ederim ki hayır.

SOKRATES: Peki güzelin ve iyyinin birbirleriyle aynı olmadıklarını söylemekten memnun olmalı mıyız? Sence bu bizim için iyi bir durum mu?

HİPPİAS: Zeus adına yemin ederim ki hayır.

SOKRATES: Zeus adına yemin ederim ki doğru söylüyorsun Hippias! Konuştuklarımız arasında benim de en az memnun olduğum durum bu.

HİPPİAS: Kesinlikle böyle olmalı.

SOKRATES: Artık şu cümlelerin yani iyyinin bir şey yaratan kazançlının, yararlıının, güçlünün güzel olduğuna dair daha önceden söylediğimiz cümlelerin en güzeli olma ihtimali yok. İlk önce genç kızın güzel olduğunu söylemiştik, daha sonra başka şeylerden de bahsettik. Ancak aralarında en komik olanı bu.

HİPPİAS: Haklı gibisin.

SOKRATES: Hippias! Bundan sonra ne söyleyeceğimi bilemiyorum, sen ne dersin?

HİPPİAS: Benim de söyleyecek bir şeyim yok ama biraz önce söylediğim şekilde kendi kendime düşündükten sonra sorunun yanıtını bulacağım.

SOKRATES: Ama sanki ben öğrenmeyi çok istiyorum ancak seni fazla bekleyemeyecekmişim gibi hissediyorum. Belki de yanıt bulmuş olabilirim, eğer bize haz veren şeyin güzel olduğunu söylersek iyi bir açıklama yapmış olabilir miyiz? Bütün zevklerden bahsetmiyorum, sadece görsel ve işitsel olanlardan bahsediyorum. Hippias! Güzel insanlar, güzel süsler, resimler ve heykeller yani gördüklerimiz bize haz verir, aynı şekilde müzikteki sesler, konuşmalar, hikâyeler de benzeri bir etki yaratır. Ne dersin bu saygısız adama şöyle desek bize yaptığı saygısızlığı engellemiş olur muyuz: "Bak! Görme ve duyma yoluyla haz duyduklarımız güzel şeylerdir."

HİPPİAS: Sokrates! Sanırım bu kez güzeli bulduk gibi.

SOKRATES: Tamam ama bir şey daha var. Güzel gelenekler ya da yasalar da görme veya duyma yoluyla bizi memnun ettikleri için mi güzeldirler yoksa güzel olmalarının başka bir nedeni mi vardır?

HİPPİAS: Sokrates! Belki de karşıdaki kişi bu soruları sormayı akıl edemeyecektir.

SOKRATES: Olur mu hiç Hippias! Bu adam karşısındayken anlamlı konuşamamaktan, saçma sapan şeyler söylemekten, sanki mantıklı bir şeyler söylüyormuş gibi görünüp söylememekten en fazla korktuğum insan.

HİPPİAS: Bu nasıl bir insan?

SOKRATES: Sophroniskos'un oğlu Sokrates, benim herhangi bir şeyi araştırmadan konuşmama ya da bilmediğim şeyleri söylememe izin vermez.

HİPPİAS: Sanırım senin söylediğin şekilde yasalar konusundaki durumun farklı olduğunu düşünüyorum.

SOKRATES: Hippias! Lütfen acele etme, belki de biz çözüm yolu bulduğumuzu zannediyoruz ama biraz önce olduğu gibi yine zor duruma düşmüş olabiliriz.

HİPPİAS: Biraz daha açıklar mısın Sokrates söylemek istediğini?

SOKRATES: Aklıma gelenleri anlatacağım, belki de bir anlamı vardır. Belki de yasalar ya da gelenekler konusunda görme ya da duyma yoluyla elde ettiklerimizden farklı değildir. Ancak yasaları işe karıştırmadan görme ya da duyma yoluyla elde ettiğimiz hazların güzel oldukları düşüncesinin kabulünü bırakmayalım. Ancak karşımdaki kimse ya da konuşacağım başka biri şöyle diyebilir: "Hippias ve Sokrates! Kendi ifade ettiğiniz şeylerin haz veren şeyler olduğunu söylüyorsunuz ama diğer duyumlar yoluyla elde edilen hazlar yani cinsel ilişki, yemek, içmek ve benzeri şeyler güzel değildir diyorsunuz ve aralarında bir fark olduğunu mu iddia ediyorsunuz? Ancak belki de bu tür şeylerin haz olmadığını, onlarda görme ya da duyma yoluyla algıladıklarımız dışında hiçbir şeyde haz veren bir şey olmadığını mı iddia ediyorsunuz?" Bu durumda ne yanıt vermeliyiz Hippias?

HİPPİAS: Diğer şeylerde de gerçekten haz olduğunu söylemeliyiz.

299 **SOKRATES:** O zaman şöyle devam edecektir: “Bunlar da diğerleri kadar büyük hazlarsa neden kendilerine bu ismi vermiyorsunuz? Neden onlara güzel demiyorsunuz?” Ona yapacağımız açıklamada yemek yemenin haz vermediğini ama güzel olduğunu söylersek herkes bize güler. Aynı şekilde cinsel ilişkinin en fazla haz veren şey olduğunu ancak bunun diğer insanların görmeyeceği bir şekilde yapılması gerektiğini çünkü bunun görüntüde en iğrenç şeylerden biri olduğunu söyleyeceğiz. Böyle söylersek, Hippias kendisi sözlerine şu şekilde devam edecektir: “Ben-
ce sizler bu hazlar insanlara güzel görünmediği için başlangıçtan itibaren onların güzel olduğunu söylemekten kaçındınız. Ancak benim sorduğum, insanların çoğuna güzel görünenin ne olduğu değil gerçekten de güzel olanın ne olduğuydu.” Bu durumda daha önceden söylediğimiz şeyi tekrarlayacağız ve haz veren şeyin görme ya da duyma sayesinde belirlenen kısmına güzel dediğimizi söyleyeceğiz. Ne dersin Hippias, sence bu yeterli olur mu yoksa başka şeyler mi söylemeliyiz?

HİPPİAS: Sokrates! Daha önceden söylediklerimizle uygun şekilde konuşmamız gerekirse söylememiz gereken şey bu.

SOKRATES: “Güzel! O halde görme ve duyma aracılığıyla haz veren şeyler güzelse bu durumda haz veren ancak bu türden sayılmayan diğer şeyler güzel olmayacaklardır, değil mi?” derse onunla aynı görüşte olacak mıyız?

HİPPİAS: Evet.

SOKRATES: “Görme yoluyla haz veren şey görme ve duyma yoluyla mı haz veriyor yoksa duyma yoluyla

haz veren duyma ve görme yoluyla mı haz veriyor?" diye sorduğunda böyle olmadığını her ikisinin de ayrı ayrı hazlar veren şeyler olduklarını, aynı şekilde haz vermeyeceklerini söyleyeceğiz. Sen de aynı görüştesin değil mi? Haz veren şeylerin her birinin tek başına ve her ikisinin de güzel olduğunu söyledik diye yanıt vermeliyiz, değil mi?

HİPPİAS: Doğru.

SOKRATES: Bu durumda hoşumuza giden iki şeyin birbirinden farkı hoşumuza gitme şekilleri mi? Bir hazın büyük ya da küçük olup olmadığıyla değil de birisinin haz olup diğerinin haz olmaması bakımından mı ayrıldıklarını soruyorum." Biz de aynı fikirde değiliz, değil mi?

HİPPİAS: Hayır, bu şekilde düşünmüyoruz.

SOKRATES: O zaman şöyle diyecektir: "Diğerleri arasında bunları haz verenler olarak seçme nedenimiz haz vermelerinin dışında başka bir şey değil mi? Her ikisinde de onları diğerlerinden ayıran bir özellik var ve bu güzellik nedeniyle onlara güzel dedik. Görme aracılığıyla haz verenin güzel olma nedeni, görme nedeniyle haz vermesi değil. Eğer böyle olsaydı, duyma yoluyla elde edilen hazlar güzel olmazlardı. Yani bu nedenle, bir haz görme aracılığıyla elde edildiğinde güzel olmuyor." Bu söylediğini onaylar mıyız?

HİPPİAS: Onaylarız.

SOKRATES: "Yine duyma aracılığıyla elde edilen hazzın güzel olma nedeni de duyma aracılığıyla elde edilmesi değildir, bundan dolayı güzel olmuyor çünkü böyle olsaydı o zaman görme aracılığıyla elde edilen haz güzel olmayacaktı." Bunu söyleyen kimseye haklı der miyiz?

HİPPİAS: Evet, deriz.

SOKRATES: Ancak her ikisine de güzel demeye devam ediyoruz.

HİPPİAS: Doğru.

SOKRATES: Bu durumda her ikisine de güzel dememizi sağlayan bir şey var, bu özellik her ikisinde de mevcut çünkü tersi olsaydı, ikisi birden ayrı ayrı güzel olarak nitelendirilemezlerdi. Şimdi onunla konuşuyormuşsun gibi devam et.

HİPPİAS: Seninle aynı görüşteyim diye karşılık verirdim.

SOKRATES: Bu hazlar bir şekilde ortak bir biçimde etkileniyorlar, zaten tek tek bu şekilde etkilenmeselerdi aynı sonuç ortaya çıkmazdı.

HİPPİAS: Fakat Sokrates, her ikisi de ayrı ayrı belirli bir etki almıyorlarsa, ikisinin birden etkilenmediğini yani hiçbirinin etkilenmediğini nasıl söyleriz?

SOKRATES: Sence böyle bir durum olamaz mı?

HİPPİAS: Böyle düşünebilmem için hem bu şeylerin özellikleri hem de üzerine konuştuğumuz konudaki dil hakkında hiçbir bilgimin olmaması gerekirdi.

SOKRATES: Peki Hippias ama senin olanaksız dediğin şeyin olabilecek bir şey olduğunu sanıyorum.

HİPPİAS: Sanırım hata yapıyorsun, evet Sokrates kesinlikle yanılıyorsun.

SOKRATES: Tam aksine kafamda bir şeyler var ama netleştiremiyorum. Çünkü bu şeylerin senin gibi bilgelikten dolayı epeyce para kazanmış birine değil de benim gibi asla para kazanamamış birine görünüyorlar. Bu nedenle beni bilerek kandırdığını ve benimle alay ettiğini düşünüyorum sevgili dostum. Evet, kafamda bu konuyla ilgili net bir fikir var ve bu fikir çok güçlü.

HİPPİAS: Kafadaki şeyleri bana anlatman halinde seninle alay edip etmediğimi çok iyi bir şekilde anlayacaksın. Çünkü saçma şeyler söylediğini göstereceğim.

Her ikimizi de teker teker etkilemeyen bir şeyden birlikte etkilendiğimizi ispatlayamayacaksın.

SOKRATES: Hippias! Olur mu hiç? Belki mantıklı şeyler söylüyorsun ama ben seni anlamayı beceremiyorum. Neyse, izin verirsen kafamdakileri sana açıklayacağım. Ben ikimizin birden etkilenebileceğimizi biliyorum ancak her ikimiz de tek başımıza o etkiyi almamış olabiliriz. Yine her ikimizin de etkilendiği şeyler ikimizde de bulunmuyor olabilir.

HİPPİAS: Yanıtın biraz öncekinden daha imkânsız bir şeymiş gibi görünüyor. Sokrates! Şöyle düşün, her ikimiz de adaletten yanayız, bu durumda her ikimiz de teker teker adaletli olmayacak mıyız? Aynı şekilde her ikimiz birden haksızlık yapıyorsak, aynı şekilde her ikimiz de teker teker haksızlık yapmıyor muyuzdur? Yine her ikimiz de sağlıklıysak, teker teker her birimiz de sağlıklı olmayacak mıyız? Varsayalım her ikimiz de ayrı ayrı yorulduk, dayak yedik, yaralandık, bu durumda da etki alan her ikimiz de aynı şekilde etkilenmiş olmayacak mıydık? Aynı şekilde her ikimiz birden gümüş, altın ya da fildişinden yapılmış olsaydık ya da her ikimiz birden asil, bilge, ünlü, yaşlı, genç ya da başka bir şeysek olsak, her ikimizin de teker teker o durumda olması demek olmayacak mıydı?

SOKRATES: Çok doğru.

HİPPİAS: Sokrates! Sen ve konuştuğun kimseler nesneleri bütünlükleri içinde görmüyorsunuz. Güzel ya da ona benzer diğer şeyleri sadece tek başına bir şekilde diğerlerinden ayrı olarak inceliyorsunuz ve bu durumda onun parçalanmasına neden oluyor. Bu nedenle de gerçeğin ne kadar muhteşem ve bir bütün halinde olduğunu kavrayamıyorsun. Şu anda öylesine başarısız oldun ki her ikisinde birden var olan

ancak teker teker var olmayan ya da her birinde olup her ikisinde olmayan bir etkinin ya da gerçeğin olduğunu zannediyorsun. Evet, düşüncelerin bu kadar mantıksız ve düz.

SOKRATES: Hippias! Atasözünde söylendiği gibi insanlarla ilgili şeyler, insanın istediği şeyler değil yapabildiği şeylerdir. Sen de durmadan beni uyarıyorsun. Şimdi ne dersin, devam etmemi ister misin yoksa susayım mı? Konuşmamı istersen mantıksız şeyler söylediğimi ifade etmeden önce bunları seninle paylaşacağım.

HİPPİAS: Sokrates! Artık bilen bir insanla konuşuyorsun. Senin gibilerin aklını tanırım ancak yine de devam etmek istersen konuşabilirsin.

SOKRATES: Tabii ki devam etmek isterim. Çünkü senin hatırlatmadan önce çok aptalca yaklaşıp ikimizden her birinin tek kişi olduğunu ancak birlikte ikimizin tek başına olduğumuz şey olmadığımızı söylemedim çünkü iki kişi olduğumuz için böyle düşünmüştük. Oysa sen şu an ikimizin iki kişiyssek her birimizin de teker teker tek kişi olduğumuzu, eğer ikimiz tek kişiyssek her ikimizin de tek kişi olduğumuzu gösteriyorsun. Hippias'ın varlığın bütünü açıklaması için başka bir yöntem söz konusu olamaz. Yani her ikimiz beraber nasılsak, teker teker de o şekildedir. Sen beni buna inandırdın, ben de şu an bu görüşteyim. Fakat Hippias! Hatırlatmanı istediğim bir şey var. İkimiz birlikte tek kişi miyiz yoksa ikimiz iki kişi miyiz?

HİPPİAS: Sokrates! Ne söylemek istediğini anlamadım.

SOKRATES: Açıkta aslında. Ne zaman ki sen mantıklı bir şeyler söylediğine inanıyorsun, işte o zaman bana kızdığın için ben açıkça konuşamıyorum. Bu nedenle senden daha fazla ayrıntı bekliyorum. İkimiz tek tek

kişiler değil miyiz ve teker teker etkilanmıyor muyuz?

HİPPİAS: Doğru.

SOKRATES: Her birimiz tek kişiysen, bu tek bir sayı olacaktır. Sen de birin tek sayı olduğu görüşündesin değil mi?

HİPPİAS: Elbette tektir.

SOKRATES: İki kişiysen de ikimiz tek sayı mı oluruz?

HİPPİAS: Hayır, Sokrates.

SOKRATES: O halde ikimiz çift sayıyız, değil mi?

HİPPİAS: Tabii ki.

SOKRATES: İkimiz çift sayıysak, teker teker de çift sayı mıyız?

HİPPİAS: Hayır, böyle değil.

SOKRATES: Bu durumda biraz önce söylediğin şekilde ikimizin beraberken tekken olduğumuz şey ya da tekken olduğumuzun beraberken olduğumuz şey olmamız mutlaka zorunlu bir ilke değil.

HİPPİAS: Hayır, bu türden şeyler için değil biraz önce söylediğim türden şeyler için konuştum.

SOKRATES: Tamam, bu kadarı yeterli. Söylediğim şekilde bazen başka bazen başka türlü şeylerin olabileceği sonucuna ulaştık. Hatırlıyorsan biraz önce görme ve duyma yoluyla algılanan hazların bazılarının başka bazılarının başka şekilde etkilendiklerini ancak birlikte etkilanmedikleri şey olmadan güzel olamayacaklarını, birlikte etkilanıyorlar ya da teker teker etkilanmıyorlarsa güzel olamayacaklarını söylemiştik. Ancak birlikte ve teker teker etkilendikleri şeyle beraber güzel olabilirler. Sen de onların birlikte ve teker teker güzel oldukları görüşündeydin. Bu nedenle de her ikisi birden güzelse, her ikisinde birden var olan bir öz sayesinde güzel olduklarını düşünüyorum. Yoksa her ikisinde birden eksik olan şeyin bir etkisi

olamaz. Ancak şu soruma yanıt verir misin? Görme ya da duyma yoluyla elde edilen haz hem beraberken hem de teker tekerken güzelse, onların güzel olmalarını sağlayan şey hem her ikisinde birden hem de teker teker her birinde bulunur değil mi?

HİPPİAS: Çok doğru.

SOKRATES: Peki onlara güzel dememizin nedeni, her ikisinin de tek başına haz olmaları veya ikisinin birden haz olmaları mı? Diğer bütün hazlar da onlar kadar güzel olacaklar mı? Hatırlarsan onların da diğerlerinden daha az haz vermedikleri sonucuna ulaştık.

HİPPİAS: Haklısın.

SOKRATES: Onlara görme ve duyma yoluyla ulaşıldığı için güzel olduklarını söylemiştik.

HİPPİAS: Evet, böyle söylemiştik.

SOKRATES: Şimdi söyleyeceğime ne dersin? Yanlış hatırlamıyorsam, bütün hazların değil de bunun yanı sıra görme ve duyma yoluyla elde edilenin güzel olduğunu söyledik.

HİPPİAS: Evet.

SOKRATES: Bu özelliğin her ikisinde olduğunu ancak diğerlerinde olmadığını sanıyoruz, değil mi? Daha önceden de belirttiğimiz gibi, bunun nedeni her birinin iki duyum yoluyla algılanmamaları ve her ikisinin de her iki duyumla algılanmaları, ne dersin?

HİPPİAS: Haklısın.

SOKRATES: Bu durumda güzel olmalarını sağlayan şey, aslında her birinde ayrı ayrı var olmayan bir şeyden kaynaklanıyor. Her ikisi de her birinde yoklar, bu durumda sana göre her ikisinin birden güzel olduklarını söylemek mümkün ancak her birinin tek başına güzel olduklarını sanmıyorsun. Buradan çıkan sonuç, mecburen bu şekilde olacak değil mi? Var mı başka bir ihtimal?

HİPPİAS: Dedğin gibi görünüyor.

SOKRATES: O halde her ikisinin birden güzel olduklarını ancak her birinin güzel olmadığını söyleyebilir miyiz?

HİPPİAS: Söylememize engel var mı?

SOKRATES: Şu olabilir: Teker teker şeylerde var olan şey, her ikisinde birden varsa, her birinde var olan her ikisinde de varsa, bazı nitelikler var olabilir demiştik. Senin söylediğin şeylerden söz ediyorum, haklı mıyım?

HİPPİAS: Doğru.

SOKRATES: Ancak benim söylediklerim için durum bu şekilde değildi. Bunlar içinde her biri ve her ikisi ifadeleri de yer alıyordu, değil mi?

HİPPİAS: Evet.

SOKRATES: Peki sana göre güzel, bu iki gruptan hangisine dahil? Senin söylediklerinle aynı grupta mı? Sen güçlüysen ve ben de güçlüysem her ikimiz de güçlüyüzdür. Aynı şekilde ikimiz de adaletliyse her ikimiz de adaletliyizdir. Eğer birlikte bir şeysek, her ikimiz de o şeyiz. Bu nedenle ben güzelsem ve sen de güzelsen her ikimiz de güzelizdir. Ortak olarak güzelsek, teker teker de güzelizdir. Bazı şeyler birlikte çift olmalarına karşın tek başlarına da belki çift olabilecekleri ve yine bazı şeylerin tek başlarına akıl dışı nitelikte oldukları zaman belki de akla uygun ve akıldışı olabilecekleri durumlarda ve kafamda canlandırdığımı söylediğim çok sayıda örnekte olduğu gibi bunu engelleyen bir şey yok mu? Sence güzel hangi gruptadır? Belki de aynı görüşteyizdir. Bana kalırsa, ikimizin ortaklaşa olarak güzel olmamız ama tek başımıza çirkin olmamız, tek başımıza güzel, ortaklaşa çirkin olmamız ya da bu türden başka bir düşüncüyü doğru bulmuyorum. Sen de bu konuda

benimle aynı görüşte misin yoksa başka bir fikrin var mı?

HİPPİAS: Hayır Sokrates, seninle aynı fikirdeyim.

SOKRATES: Güzel, o halde bu konuda daha fazla inceleme yapmamıza gerek kalmayacak gibi Hippias. Eğer güzel olan bu gruptaysa, görme ya da duyma yoluyla haz veren şeyin güzel olduğunu söyleyemeyiz. Görme ve duyma yoluyla birlikte dediğimiz zaman her ikisi birden güzel oluyor ancak her biri tek başına güzel olmuyor. Biraz önce belirttiğimiz şekilde bu olanaksız bir şey.

HİPPİAS: Evet, aynı fikirdeyiz.

SOKRATES: Bu durumda güzel olurken ortada olanaksız bir durum olduğu için görme ve duyma yoluyla haz veren şeyin güzel olması olanaksızdır.

HİPPİAS: Haklısın.

SOKRATES: Bu durumda bizim adam şöyle devam edecek: "Yeniden başarısız olduğuna göre baştan başla-
yalım, her iki hazda da var olan ve onları güzel diye nitelendirmene neden olan şeyi açıkla." Hippias! Bence bu soruya yanıt verirken hem tek başına hem de teker teker hazlar içinde en zararsız olanların en iyiler olduğunu söyleyeceğiz. Sana göre en iyi olarak nitelendirilmelerine yol açan başka bir şey olabilir mi?

HİPPİAS: Hayır, bunlar gerçekten de en iyileridir.

SOKRATES: O halde şöyle diyecek: "Senin güzel diye nitelendirdiğin kazanç sağlayan bir haz mı?" Ben soruya evet diye yanıt veririm, sen ne dersin?

HİPPİAS: Seninle aynı düşüncedeyim.

SOKRATES: "Bu durumda kazanç sağlayan şey en iyiyi yaratandır, oysa biraz önce yaratan ve yaratılanın birbirlerinden farklı şeyler olduklarını gördük, bu durumda incelememizde biraz önceki yere geri dön-

medik mi? Eğer ikisi birbirinden farklıysa, güzel iyi, iyi de güzel olamaz” Akla uygun bir şekilde düşünüyorsak, bu söze tam olarak hak vermemiz gerekir. Çünkü doğru söyleyen insanların görüşlerini kabul etmemek olmaz.

HİPPİAS: Sokrates, bu incelemenin sonunda nereye ulaşacağımızı sanıyorsun? Biraz önce söylediğim şekilde bu türden şeyler genel bir konuşmanın küçük parçaları, bu parçalar ufalanmış, küçücük bırakılmış şeyler. Fakat bir mahkeme, meclis ya da genel bir toplantıda güzel bir konuşma hazırlama ve dinleyenleri inandırabilme yeteneği verilebilecek en küçük değil en büyük hediyedir. İnsanın kendisinin ve dostlarının kurtulmasını sağlayan çok önemli ve değerli bir şeydir. Şimdi olduğu gibi insanın zahmetli bir sürecin sonunda zor duruma düşmemesi için bu türden önemsiz şeyleri bir yana bırakıp söylediklerimin peşinden gitmesi gerekir.

SOKRATES: Hippias! Sevgili dostum. Sen kurtulmuş ve mutlu bir insansın. İnsanların bilmeleri gereken şeyleri biliyorsun ve söylediğin şekilde bu bildiklerini çok iyi bir biçimde uygulamaktasın. Fakat benim kötü bir kaderim var ve bu nedenle de sürekli yoldan çıkıp şaşırıyorum. Sizin gibi bilge insanlarla karşılaştığım zaman bu şaşkınlığımı gösteriyorum ve sürekli olarak eleştiriliyorum. Çünkü sen şimdi söylediğin şeyleri benim için söylüyorsun. Değersiz, boş ve aptalca işlerle ilgilendiğimi ifade ediyorsun. Ancak sana inanarak senin dediklerini yaparsam, yani güzel bir konuşma yapmak, bir mahkeme ya da bir toplantıda amaca ulaşmanın temel şey olduğunu ifade ettiğimde, başkaları ve özellikle de sürekli olarak söylediklerimin aksini ispatlamaya çalışan o kimse bana çok kötü şeyler söylüyor. Bu adam hem

benim çok yakınım, aynı evde yaşıyoruz. Evet, her ne zaman evime gitsem ve benim güzelin kendisinin ne olduğunu bilmediğim apaçık ortadayken yine de güzel şeylerden söz etmeme kızıyor ve bu durumdayken halen utanıp utanmadığımı soruyor. “Sen güzelin ne olduğunu bile bilmiyorsun, buna karşın bir konuşmanın ya da başka bir şeyin güzel olup olmadığını nasıl bilebilirsin? Durum böyleyken halen yaşamanın ölmekten daha iyi mi olduğunu sanıyorsun?” diyor. Evet, tam da bu böyle, hem o hem de sen beni küçük görüp eleştiriyorsunuz. Ancak yine de tüm bu duruma katlanmalıyım çünkü bundan da belli bir yarar sağlayacağım. Hippias! Her ikinizle olan konuşmalarımdan bir sonuca vardım. Evet, artık güzelin zor olduğuna dair sözün anlamını bildiğimi sanıyorum.

THEAGES

DEMODOKOS: Sokrates! Zamanın varsa seninle konuşmak istiyorum ya da önemli bir işin yoksa bana zaman ayırmanı rica edeceğim.

121

SOKRATES: Tabii olur, hem zamanım çok hem de sana ayıracak zamanım var. Ne oldu? Ne konuşmak istiyorsun benimle?

DEMODOKOS: Zeus kemerinin altında konuşmaya ne dersin?

SOKRATES: Olur tabii.

DEMODOKOS: O halde gidelim. Sokrates! Sanki bütün canlılar aynı şekilde geliyor, yani toprakta yetişenler de insanlar da hayvanlar da aynı şekildeler. Bitkiler söz konusu olduğu zaman bizim gibi çiftçiler için toprağı ekmeden önce yapılanlar ya da toprağı ekme işlemi en kolay şeydir. Ancak ne zaman ki bitki büyümeye başlar, işte o zaman işler zorlaşır. İnsanlar için de benzeri bir durum söz konusu. Şu an yaşadıklarım da bunu doğrular nitelikte. Oğlum için ekme işlemi de doğum da gayet kolaydı. Ancak yetiştirmemiz hem zorlu hem de zahmetli, sürekli olarak onun adına endişeleniyorum, sürekli olarak korku içindeyim. Gerçi örnek verebileceğim bir sürü şey var ama şimdi anlatacağım isteğı bugünlerde beni ayrıca endişelendiriyor. Çünkü öyle bir şey istiyor ki bu kötü bir şey olmasa da tehlikeli. Hazır o da buradayken, onun lafıyla söylersem bilge olmak isteğini belirtiyor. Sanırım yaşlıları sürekli olarak kentte gidip geliyorlar ve orada duydukları tartışmaları ona anlatıyorlar, o da bu tartışmalardan etkileniyor.

Uzun zamandır bu sözlerden etkilenip onun ihtiyaçlarını dinlememi ve onu bilge yapabilecek bir öğretmen bulmam gerektiğini söylüyor. Öğretmen parası sorun değil ancak acele ettiği için endişeleniyorum. Bir süredir kendisini öğütlerimle oyaladım ancak artık zorlanıyorum, hem benim haberim olmadan başka bir öğretmen bulmasından ve bu öğretmenin de onun aklını başından almasından çekiniyorum. Artık bu nedenle onun isteğini kabul edeceğim. Bu nedenle oğlumu sofistlere ya da bilgelik verici denilen öğretmenlere bırakmak niyetiyle buraya geldim. Ne kadar güzel ki burada seninle karşılaştım. Bu konuda bana söyleyebileceğin şeyler varsa bunları dinlemekten çok memnun olacağım, ne dersin bana söyleyebileceklerin var mı?

SOKRATES: Demodokos! Sen de bilirsin öğüt kutsaldır derler. Hele ki böyle bir konuda bu daha da doğru bir yaklaşım oluyor. İnsanın eğitim konusunda gerek kendisine gerekse de yakınlarına verilebileceği öğütler en önemlileridir. Öncelikle hangi konuda konuştuğumuzu netleştirmemiz gerekir. Çünkü her ikimiz de farklı noktalardan bakabiliriz ve konuşma ilerlediği zaman ben öğüt veren sen de öğüt alan kimse olarak konuşmadan bambaşka şeyler anlayabiliriz ve bu durumda ikimiz de çok komik bir duruma düştüğümüzü fark edebiliriz.

DEMODOKOS: Çok haklısın Sokrates! Söylediğin gibi yapalım.

SOKRATES: Evet, haklıyım ancak tam anlamıyla değilim. Bir değişiklik yapmalıyım. Bence genç adam bizim konuştuğumuzdan çok farklı bir şey istiyor olabilir, eğer böyleyse bizler çok ilgisiz bir şey hakkında çok ilgisiz şeyler söylüyor olabiliriz. İşte bu nedenle de bu konuda yapılabilecek en güzel şey, genç adama ne istediğini sormak olacaktır.

DEMODOKOS: Söylediğin şey, en güzeli gibi.

SOKRATES: Tamam o zaman, bana oğlunun ismini söyle!

DEMODOKOS: Sokrates! Onun adı Theages.

SOKRATES: Güzel bir isim vermişsin oğluna. Hem kut-
sal hem de çok anlamlı. Theages! Evet, ne istiyorsun?
Babanın bir öğretmen bulmasını ve bu öğretmenin
de seni bilge yapmasını mı istiyorsun?

THEAGES: Evet.

SOKRATES: Peki bilge kimdir? Herhangi bir konuda bil-
gisi olan mı yoksa olmayan mı?

THEAGES: Olan.

SOKRATES: Baban buradaki tüm soylu ve ünlü babaların
oğullarına verdirdiği gibi edebiyat, müzik, güreş ve
diğer konularda eğitim almanı sağlamadı mı?

THEAGES: Sağladı.

123

SOKRATES: Buna karşın sana göre baban halen öğren-
men gereken bazı şeyleri öğrenmene engel mi olu-
yor?

THEAGES: Doğru.

SOKRATES: Peki bu bilgi nedir? Bunu söylersen belki işi-
miz daha kolaylaşır.

THEAGES: Aslında bunu babama defalarca söyledim, bu
nedenle kendisi de biliyor. Sadece ne istediğimi bil-
miyormuş gibi görünmek istediği için söylemiyor.
Bu türden davranışlarla beni eleştirerek istediğim
şeyi yerine getirmiyor.

SOKRATES: Daha önceden baş başayken babana söyle-
diklerini konuştuk. Ancak şimdi bir de benim ya-
nımda söyle lütfen. Böylece istediğin bilgeliğin ne
olduğunu anlayabileceğim. Örneğin dümcilik ko-
nusunda bilgi almak isteseydin, sana şöyle bir soru
sorabilirdim: Babanı seni bilge yapabilecek insanlar-
dan uzaklaştırmakla suçluyorsun ancak seni hangi
bilgelikten yoksun bırakıyor? Bu soruyu sorduğum-

da yanıt olarak hangi bilgelikten bahsederdin? Dümencinin sanatından değil mi?

THEAGES: Tabii ki.

SOKRATES: Araba kullanma konusunda bilge olamadığın için babanı suçlasaydın ve aynı şekilde bu bilgelğin ne olduğunu sana sorsaydım, aynı şekilde arabacının sanatından bahsedecektin, değil mi?

THEAGES: Evet.

SOKRATES: Peki, şimdi senin istediğin bilgeliğin bir ismi var mı?

THEAGES: Bir ismi var.

SOKRATES: Peki, bu ismi biliyor musun? Ya da ismi bilmesen de onu bize anlatabilir misin?

THEAGES: İsmi biliyorum.

SOKRATES: O halde bize söyle.

THEAGES: Bilgelik dışında başka bir ismi yok Sokrates!

SOKRATES: Tamam da arabacının sanatı da bilgelik mi? Yoksa bu bilgisizlik midir?

THEAGES: Hayır, bilgisizlik değil.

SOKRATES: Yani bu bilgelik diyorsun.

THEAGES: Doğru.

SOKRATES: Bu sanattan nasıl bir yarar sağlarız? Bu birkaç atı idare etme sanatıdır, değil mi?

THEAGES: Evet.

SOKRATES: Dümencinin sanatı da bilgelik diyorsun.

THEAGES: Doğru.

SOKRATES: Bu sanatla da gemiyi yönetiriz.

THEAGES: Haklısın.

SOKRATES: Şimdi elde etmek istediğin bilgelik nedir? Onunla neyi yöneteceğiz?

THEAGES: Sanırım, insanları yöneteceğiz.

SOKRATES: Yani hastaları mı?

THEAGES: Hayır.

SOKRATES: Çünkü bununla hekimlik ilgilenir, değil mi?

THEAGES: Evet.

SOKRATES: Peki ya korodaki şarkıcıları mı yöneteceğiz?

THEAGES: Hayır.

SOKRATES: Bu da müziğin konusudur.

THEAGES: Çok doğru.

SOKRATES: Antrenman yapanları mı yöneteceğiz.

THEAGES: Hayır.

SOKRATES: Çünkü bu da beden eğitiminin konusudur.

THEAGES: Doğru.

SOKRATES: O halde bununla hangi insanları yöneteceğiz? Şimdiye dek düşüncelerimi ifade edebilmek için çaba harcadığım gibi sen de iyice düşün ve öyle yanıt ver.

THEAGES: Sanırım, ülkedeki insanları yöneteceğiz.

124

SOKRATES: Ülkede hastalar da var mı?

THEAGES: Var ancak sadece onlardan söz etmiyorum, ülkedeki herkes demek istiyorum.

SOKRATES: Hangi sanattan bahsettiğini anlayabildim mi? Bu sanat sayesinde çiftçileri, hasatçıları, ekimde bulunanları, harmancıları yönetmeyeceğiz, değil mi? Çünkü bunlar çiftçiye dair işlerdir.

THEAGES: Doğru.

SOKRATES: Yine bununla torna, burgu, rende gibi işleri yapanları da yönetmeyeceğiz. Çünkü bunlar da marangoza dair işlerdir.

THEAGES: Haklısın.

SOKRATES: Bilgelik sayesinde çiftçiler, marangozlar değil zanaatkârlar da kadınlar da erkekler de dahil herkesi yöneteceğiz. Sahip olmak istediğin bilgelik bunu amaçlıyor değil mi?

THEAGES: Konuşmanın başından bu yana kastettiğim buydu.

SOKRATES: Peki ya Argos'ta Agamemnon'u öldüren Aigisthos söylediğin şekilde zanaatkârlar, kadınlar ve

erkekler de dahil olarak herkesi mi yönetti? Yoksa başka insanları mı yönetiyordu?

THEAGES: Sadece onları yönetiyordu.

SOKRATES: Aiakos'un oğlu Peleus, Phthia'da bu insanları yönetmedi mi?

THEAGES: Evet.

SOKRATES: Kypselos'un oğlu Periandros'un¹ Korinthos'taki yönetimini bilir misin?

THEAGES: Bilirim.

SOKRATES: O da ülkesinde bu insanları yönetti değil mi?

THEAGES: Evet.

SOKRATES: Yine son yıllarda Makedonya'da yönetimde bulunan Perdikkas'ın oğlu Arkhelaos² var, o da aynı insanları mı yönetiyor?

THEAGES: Evet.

SOKRATES: Atina'yı yöneten Peisistratos'un³ oğlu Hippias kimleri yönetmişti? Bu insanları değil mi?

THEAGES: Tabii ki.

SOKRATES: Peki, Bakis, Sybilla ve Amphilytos'a ne dediğini söyler misin?

THEAGES: Kâhin denir onlara Sokrates.

SOKRATES: Tamam ama gruba Hippias ve Periandros'u da katarsak yanıtın ne olur? Yani yönetimlerine göre değerlendirirsen demek istiyorum.

THEAGES: Tiran demeliyim, evet tiran.

SOKRATES: O halde bir insan tüm ülke halkını yönetmek isterse bu kimselerin yönetim şeklini istiyor demektir, bu da tiranlığı istediği sonucuna ulaştırır bizleri.

THEAGES: Öyle gibi.

SOKRATES: Bunu mu istiyorsun?

1 MÖ 627-585 yılları arasında Korinthos tiranı olan Periandros Antik dünyada yedi bilgeden biri olarak bilinmekteydi.

2 MÖ 413-399 yılları arasında Makedonya kralı.

3 MÖ 561-527 yılları arasında Atina'yı yöneten Peisistratos'un tiranlığı oğullarının da yönetimiyle MÖ 510 yılına kadar devam etmiştir.

THEAGES: Söylediklerimden çıkan sonuç bu.

SOKRATES: Demek bu kadar zamandır baban seni tiranlar okuluna göndermedi diye onu suçladın. Demek istediğin şey tiran olmaktı! Ya Demodokos sana ne demeli? Çocuğunun ne istediğini biliyorsun, bu istediği şeyde usta olabileceğinin de farkındasın ancak onun bu isteğini yerine getirmemeye, onun isteğinin zıttını yapmaya utanmıyor musun? Neyse artık çocuğun ne istediğini benim yanımda da açıkladı. Artık yapmamız gereken bu çocuğu hangi öğretmene göndermemiz gerektiği ve kimlerin derslerinin bilge bir tiran olmasını sağlayacağını bulmamız, değil mi?

DEMODOKOS: Çok doğru Sokrates! Bu üzerinde tartışılması gereken önemli bir konu gibi görünüyor.

SOKRATES: Neyse bunu daha sonra yaparız ama önce sormamız gereken sorular var.

DEMODOKOS: Sor o zaman!

SOKRATES: Theages! Şimdi Euripides'ten⁴ yardım isteseydik nasıl olurdu? Sen de bilirsin Euripides tiranların bilge olmalarını sağlayan şeyin bilge insanlarla zaman geçirmek olduğunu söyler. Bir kimse çıkıp Euripides'e bu insanların nasıl bilgiler olduğunu sorsa ya da bilgelerin kimler olduğunu sorsa ne olurdu? Yani şunu söylemek istiyorum, şunun söylendiğini varsayalım: "Çiftçiler bilge insanlarla zaman geçirerek bilge olurlar." Kendilerine hangi konuda bilge olanlardan söz edildiğini sorsaydık, bize nasıl yanıt verirlerdi? Çiftçilik dışında bir yanıtları olabilir miydi?

THEAGES: Bundan başka bir yanıt veremezlerdi.

4 MÖ 480-406 yılları arasında yaşamış ve Aiskhylos ve Sophokles ile birlikte Eski Yunan tragedyasının en önemli isimlerinden biri olan Euripides'in Medea, Alkestis, Fenikeli Kadınlar gibi çok sayıda eseri günümüze ulaşmıştır.

SOKRATES: Şöyle densitydi: "Aşçılar" bilge insanlarla zaman geçirerek bilge olurlar." Yine kendilerine hangi bilge diye sorsaydık, bize verecekleri yanıt aşçılık konusunda bilge insanlar olurdu, değil mi?

THEAGES: Doğru.

SOKRATES: Şöyle densitydi: "Güreşçiler bilge insanlarla zaman geçirerek bilge olurlar." Kendilerine hangi bilge diye sorduğumuzda güreşçilik konusunda bilge olanlar yanıtını alacaktık, değil mi?

THEAGES: Elbette.

SOKRATES: Peki tiranlar bilge insanlarla zaman geçirerek bilge olurlar denildiği zaman Euripides'e hangi bilgelikten bahsettiğini sorsaydık, bize nasıl yanıt verirdi? Hangi konulardan bahsederdi?

THEAGES: Zeus adına yemin ederim ki bilmiyorum.

SOKRATES: Ben söylesem olur mu?

THEAGES: İstiyorsan tabii ki.

SOKRATES: Anakreon'un⁵ Kallikrite'nin anladığını söylediği konulardan bahsedecektir. Sen o şiiri bilmiyor musun?

THEAGES: Hayır, biliyorum.

SOKRATES: Kyane'nin kızı Kallikrite'nin beraber çalıştığı ve şairin de belirttiği şekilde tiranlık konusunda bilgi sahibi bir zanaatkârdan böyle bir konuda eğitim alıp bizlere ve ülkemize tiran mı olmak istiyorsun?

THEAGES: Sokrates! Deminden beri benimle alay ediyorsun!

SOKRATES: Hayır, neden böyle yapayım? Bütün vatan-daşları yönetmeni sağlayacak olan bilgeliği elde etmek istediğini söylemedin mi? Bunu yapmak için de bir tiran olmaktan başka şansın var mı?

⁵ Yaklaşık olarak MÖ 575-495 yılları arasında yaşamış Teos doğumlu Yunan şair.

THEAGES: Aslında mümkünse bütün insanların, mümkün değilse de en azından çok sayıda insanın tiranı olmak isterim. Bunu sen ya da başka herhangi bir insan isteyebilir. Hatta bir tanrı olmayı da isteyebilirdim ancak böyle bir şeyi istediğimi söylemedim.

SOKRATES: Peki o halde sen ne istiyorsun? Vatandaşlarını yönetmek istediğinden bahsetmedin mi?

THEAGES: Tabii ki yönetmek istiyorum ancak tiranlar gibi ya da tiranca değil de diğer siyasetçilerin yaptıkları gibi yönetmek istiyorum. Yani vatandaşların kendi istekleriyle onları yönetmek isterim.

SOKRATES: Themistokles,⁶ Kimon⁷ ya da Perikles⁸ gibi başarılı siyasetçiler olduklarını gösteren insanlar gibi mi demek istedin?

THEAGES: Tam da onlar gibi demek istiyorum.

SOKRATES: Peki at binme konusunda bilge olmak isteseydin kiminle konuşacaktın? Eğitimciler dışında başka konuşabileceğin bir insan olur muydu?

THEAGES: Hayır başka biriyle konuşamazdım.

SOKRATES: Yani bu konuda gerçekten bilgi sahibi olan, hem kendisinin hem de diğer insanların çok sayıdaki atını sürekli kullanan bilgi sahibi insanlarla konuşacaktın, değil mi?

THEAGES: Tabii ki.

SOKRATES: Cirit atma konusunda bilge olmak isteseydin ne yapacaktın? Çok sayıda ciritli olan, kendisine ve diğer insanlara ait ciritleri defalarca fırlatmış, bu konuda çok bilgili olan insanlarla konuşacaktın, değil mi?

THEAGES: Doğru.

6 MÖ 524-459 yılları arasında yaşamış ve Pers Savaşları sırasında Atina yönetiminde yer almış olan siyasetçi ve asker.

7 MÖ 510-450 yılları arasında yaşamış Atinalı devlet adamı ve general.

8 MÖ 5. yüzyıl Atina'sı siyasi yaşamında strategos (komutan) sıfatıyla uzun yıllar boyunca etkili olan siyaset adamı.

SOKRATES: Şimdi bana yanıt ver lütfen. Eğer devlet işleri konusunda bilge olmak istiyorsan, bu konuda hem devlet işleri konusunda bilgili olan hem kendi ülkesinde hem de diğer ülkelerde sürekli incelemelerde bulunan, diğer Yunan ülkeleri ve yabancı yerlerle iletişim kurmuş insanlar dışında başka birileriyle konuşabilir misin? Bu konuda bilge olmak istiyorsan, bu insanlar dışında başka insanlarla konuşarak aynı bilgiyi edinebileceğini zannediyor musun?

THEAGES: Sokrates! Senin bir tartışmada bu insanların çocuklarının ayakkabıcıların çocuklarından daha üstün olmadığını söylediğini duymuştum. Söylediklerinin doğru olduğunu düşünüyorum. Bu insanların bir yararları olsaydı, elbette ki kendi bilgeliklerinden öncelikle kendi çocuklarının yararlanmalarını sağlardı. Kendi oğullarına bile bilgeliklerini aşılayamamış olan bu insanların bilgeliklerinden benim yarar sağlayacağıma inanırsam, gerçekten de aptalca davranmış olurum.

127 **SOKRATES:** Peki ya senin bir oğlun olsaydı ve şimdi senin babana davrandığın gibi o da sürekli senin canını sıkarak iyi bir ressam olmak istediğini söyleseydi, babasının ise bu konuda kendisine yardımcı olmadığını, para vermediğini, iyi ressamları umursamayıp kendisine eğitim verdirmekten uzak durduğunu belirtseydi ne yapardın? Aynı şekilde çocuk flavta ya da başka bir müzik aleti çalmak isteyip de bu müzisyenlere başvurmaktan kaçınınsaydı ne olacaktı? Bu insanlar tarafından eğitilmeyi kabul etmeseydi, çocuğunu kime gönderirdin, ne yapardın?

THEAGES: Zeus adına yemin ederim ki bilmiyorum.

SOKRATES: O halde şimdi de sen babanın aynı şekilde davrandığını biliyorsun ve kendi durumunu da düşündüğün zaman hâlâ onu ne yapacağını ya da seni

kime göndereceğini bilmemekle suçluyor musun? Öte yandan biz seni ücretsiz olarak, iyi bir eğitim görmüş olan Atinalı siyasetçilerden hangisine istersen vermeye hazırız. Bu sayede hem bu iş masrafsız olacak hem de insanların gözünde başka bir öğretmenden ders almakla asla kazanamayacağın bir üne kavuşmuş olacaksın.

THEAGES: Sokrates! Sen bu iyi eğitim görmüş insanlardan biri değil misin? Eğer bana ders vermeyi kabul edersen, ben de istediğimi elde etmiş olurum ve başka bir öğretmen de aramam.

SOKRATES: Ne demek istiyorsun Theages?

DEMODOKOS: Doğru söylüyor Sokrates! Eğer bunu kabul edersen sana minnettar olurum. Eğer oğlum senden ders almayı sen de ona ders vermeyi kabul ediyorsan, benim açımdan daha büyük bir mutluluk olamaz. Bunu ne kadar çok istediğimi söylemeye utanıyorum. Evet, her ikinize de yalvarıyorum. Lütfen Sokrates! Theages'in öğretmeni olmayı kabul et! Theages! Sen de Sokrates'ten başka bir öğretmen arama! Bu sayede beni büyük bir yükten kurtarmış olursunuz. Çünkü ona zarar verebilecek bir insanın eğitimci olmasından çok endişeleniyorum.

THEAGES: Baba! Beni öğrencisi olarak kabul etmesini sağlayabilirsen, endişelenmene gerek olmaz.

DEMODOKOS: Sokrates! Oğlum çok haklı. Bundan sonra kendimizi sana bırakıyoruz. Eğer Theages'e yardım etmeye hazırsan ve bunun karşılığında benden bir şey istersen, sana elimdeki en değerli şeyleri vermeye hazırım.

SOKRATES: Demodokos! Bir babanın oğluna yararlı olacağını düşündüğü anda duyduğu isteği duymana şaşırmadım. Bir insanın akli başındaysa oğlunun yarar elde edeceği ve mümkün olduğunca yükselme-

sini sağlayacak bir konuda son derece dikkatli davranmasında şaşırılacak bir şey yok. Ancak oğlunun iyi bir vatandaş olması noktasında kendinden daha çok benim yararlı olacağım fikrine nasıl ulaştığını bilemiyorum. Aynı şekilde oğlun da kendisine benim senden daha fazla yarar sağlayacağım düşüncesine nasıl geldi, onu da bilemiyorum. Öncelikle sen benden daha yaşlısın, ayrıca Atina'da bana göre çok daha önemli görevlerde bulundun. Anagyrasioslular arasında devletin diğer herkesten daha fazla saygı gösterdiği bir insansın. Öte yandan ikiniz de benim buna uygun bir durumda olmadığımı biliyorsunuz. Yine Theages bizdeki siyasetçiler tarafından eğitilmek istemiyorsa, gençleri eğitebileceklerini söyleyen başka öğretmenler var. Örneğin Keoslu Prodikos,⁹ Leontinoiu Gorgias,¹⁰ Akragaslı Polos ya da başkaları. Kendilerinin öyle bir bilgeliği var ki kentleri dolaşıyorlar ve bazı gençler bedava ders alırken bu dersleri bırakmalarını ve bu zengin gençlerin kendilerinden ciddi paralar karşılığında ders almalarını sağlıyorlar. Hatta bununla kalmayıp başka paralar da alıyorlar. Hem de tüm bunların sonunda bir de teşekkür alıyorlar. Oğlunla beraber bu insanlardan birini benim yerime seçseniz daha iyi olur. Çünkü benim bu tür önemli konular hakkındaki hiçbir fikrim yok ama olmasını isterdim tabii ki. Hem sen de bilirsin, tek bildiğim şeyin aşkla ilgili olduğunu hep söylemişimdir. Evet, bu konuda dünyadaki herkesten daha fazla uzman olduğumu bile söyleyebilirim.

9 MÖ 5. yüzyılda yaşamış Prodikos sık sık Platon diyaloglarında eleştirisi konusu olmuştur. Kendisinin *Doğa Hakkında ve İnsan Doğasına Dair* başlıklı eserleri ise günümüze ulaşmamıştır.

10 MÖ 5. yüzyılın önde gelen sofistlerinden olan Gorgias da Prodikos gibi sık sık Platon diyaloglarında eleştirilmektedir.

THEAGES: Baba görüyor musun, Sokrates'in benimle ilgilenmek gibi bir niyeti yok. Oysa benim ne kadar istekli olduğum ortada. Hem bunları söylerken sanırım şaka yapıyor. Çünkü ondan ders almadan önce hiçbir bilgiye sahip olmayan ancak derslere başladıktan sonra bilgisiz diğer insanlardan çok daha iyi duruma gelen çok sayıda yaşıttım ya da benden biraz daha büyük genç var.

SOKRATES: Demodokos'un oğlu, sen bunun ne anlama geldiğini biliyor musun?

THEAGES: Yemin ederim ki biliyorum. Eğer sen istersen, ben de onlar gibi olabilirim.

SOKRATES: Hayır genç adam! Bunun ne anlama geldiğini anlamamışsın ama ben sana anlatacağım. Çocukluğumdan bu yana yanımda olan tanrının verdiği özel bir işaret var. Bu öyle bir ses ki bir şeyi yapıp yapmamam konusunda beni uyarır ancak hiçbir zaman beni bir şey yapmaya zorlamaz. Eğer biri bana bir şey soruyorsa, bazen yine bu ses ortaya çıkar ve o kimseyi de eylemi yapıp yapmamak konusunda etkiler. Bu söylediklerime inanman için bazı şahitlerim var. Glaukon'un yakışıklı oğlu Kharmides'i tanırıyorsundur. Günün birinde Nemea yarışlarına girmek için fikrimi sordu. Antrenman yapmak için hazırlandığını söylediği sırada yine bu kutsal sesi duydum ve kendisine yarışmalara hazırlanmaması gerektiğini söyledim. O da bana şöyle yanıt verdi: "Belki de bu ses sana yarışmayı kazanamayacağımı söylüyor ama ben yapacağım antrenmanın yararını görürüm elbet." Bunları söyledikten sonra yarışmaya hazırlandı. Bundan sonra neler oldu kendisine sorabilirsin? Ya da Timarkhos'un kardeşi Kleitomakhos ile konuşabilirsin. Timarkhos kaçarken kendisini koruyan atlet Euathlos ile birlikte hapse ve oradan da

kendisini bekleyen ölüme giderken neler söyledi? Şöyle oldu.

THEAGES: Nasıl oldu?

SOKRATES: "Kleitomakhos! Ölüyorum çünkü Sokrates'in söylediklerini dinlemedim," dedi. Peki, bunları neden söyledi? Şöyle: Timarkhos yanında Philemonides'in oğlu Philemon ile beraber şarap sofrasından kalkıp Heroskamandros'un oğlu Nikias'ı öldürmeye gidiyordu. Kimsenin plandan haberi yoktu. Timarkhos ayağa kalkarken bana doğru döndü ve şunları söyledi: "Sokrates! Siz içmeye devam edin. Benim bir işim var, fırsatım olursa bitirdikten sonra yanınıza geri dönerim." O sırada kendisine kesinlikle kalkmaması gerektiğini, yine o sesi duyduğumu söyledim. Bunun üzerine durdu. Kısa bir süre sonra tekrar gitmeye kalkıştı. "Gidiyorum Sokrates," deyince aynı sesi yine duyduğumu söyledim ve onu oturmaya ikna ettim. Üçüncü defasında ise hiçbir şey söylemedi ve benim bir anlığına başka yöne bakmamdan yararlanarak gitti. İşte bu şekilde kendi ölümüne neden olacak işi yapmaya vardı. Kardeşine de biraz önce sana söylediğim sözleri söylemesinin yani ölümüne neden olan şeyin, beni dinlememek olduğunu bu nedenle söyledi. Sicilya olayında da¹¹ ordunun mahvolacağını herkese söylemiştim. Herkes bunun böyle olduğunu anlatacaktır. Geçmişte yaşananları bilenlerden kendin de öğrenebilirsin. Öte yandan şimdi de içimdeki sesi dinleme şansımız var. Yakışıklı Sannio sefere çıkarken bu sesi duydum. O, Thrasyllos'un komutasında Ephesos'a ve Ionia'ya doğru gidiyor. Sanırım ya ölecek ya da son anda

11 Yani Peloponnesos Savaşları sırasında Atinalıların düzenledikleri Sicilya Seferi.

ölümden kurtulacak. Hatta ben tüm ordumuz için endişeleniyorum. Sana bunlardan bahsetmemin nedeni, benimle ilişkide olan herkesin bu tanrısal güçten payını alması. Aslında bu güç çok sayıda insana zıttır, bu insanların benimle olan ilişkilerinden yarar sağlama şansları yoktur. Bu nedenle de bu insanlarla zaman geçirmiyorum. Bazı insanlarla ise ilişki kurmama engel olmaz, sadece bu insanlar benimle kurdukları ilişkilerden bir yarar sağlayamazlar. Senin bahsettiğin türden insanlar ise benimle ilişki kurdukları zaman bu tanrısal güçten yarar sağlayanlardır. Bu insanlar hızla yükselirler. Aralarından bazıları sürekli yarar sağlarken, bazıları benimle birlikte olduğu zaman yükselir ancak benim yanımdan ayrıldıkları anda, eski durumlarına geri dönerler ve diğer insanlarla aynı olurlar. Bu söylediğime örnek Aristeides'in torunu Lysimakhos'un oğlu Aristeides'in yaşadıkları. Aristeides bir süre yanımda kaldı ve epeyce yükseldi. Ancak daha sonra orduyla savaşa gitmesi gerekti ve yanımdan ayrıldı. Geri döndüğü zamana Thukydides'in torunu Melesias'in oğlu Thukydides'in yanımda olduğunu öğrendi. Bir önceki gün tartıştığımız konular hakkında Thukydides beni eleştirmişti. Aristeides benimle karşılaştı, önce başka şeylerden bahsettikten sonra şöyle dedi: "Sokrates! Duyduğuma göre Thukydides seni küçümsüyormuş, kendini önemseyip seni hor görüyormuş." Ona öyle olduğunu söyledüğimde şöyle devam etti: "Peki senin yanında bulunmadan önce ne kadar kötü durumda olduğunu unuttu mu?" "Zeus adına yemin ederim ki sanırım unuttu." "Ancak ben de garip bir durum içindeyim." diye bir ifade kullanınca, ona bunun nedenini sordum. Bana şöyle yanıt verdi: "Orduya gitmeden

önce her konuda tartışabiliyordum ve herkesle aynıydım. Tartışmasını çok iyi bilen insanlardan uzak durmuyordum, tam tersine onlarla tartışmaya çalışıyordum. Ancak şimdi eğitilmiş bir insan gördüğüm zaman kaçıyorum, bu durum beni utanca sokuyor.” Kendisine bu gücün onu aniden mi yoksa yavaş yavaş mı terk ettiğini sordum, yavaş yavaş terk etmiş. Sonra ona kendisinde daha önceden var olan gücü öğrenerek mi yoksa farklı bir yolla mı elde ettiğini sorunca bana şöyle dedi: “Belki inanmayacaksın ama Zeus adına yemin ederim ki Sokrates sana doğruyu söyleyeceğim. Sen de biliyorsun, bugüne kadar senden herhangi bir şey öğrenmedim. Ancak seninle aynı odada olmayıp sadece aynı evde bulunsam bile ilerleme kaydediyordum. Ne zaman ki seninle aynı odada olsam, sadece sana baktığım zaman bile başka yere bakmaktan daha kazançlı oluyordum. Fakat en çok ilerlemeyi senin yanına oturup sana dokunduğum zaman kaydediyordum. Ama şimdi bu durum tamamen ortadan kalktı.” Evet, Theages benimle olan ilişkin bu şekilde olacak. Tanrı isterse kısa sürede büyük ilerleme sağlarsın, diğer türlü bir ilerleme olmaz. Artık karar senin, öğrencilerine yarar sağlayacak olan bu öğretmenlerden mi ders almak istersin yoksa benimle birlikte tanrıların belirlediği yoldan gitmek mi?

- 131 **THEAGES:** Sokrates! Ben senin yanında bulunarak tanrısal belirtiyi gözlemlemek istiyorum. Eğer tanrı senin yanında bulunmamı onaylarsa, devam ederiz. Eğer izin vermezse, o zaman da başka bir öğretmenden ders almamın gerekip gerekmediğine ya da tanrısal belirtinin dualar, kurbanlar, kehanetlere uygun başka birtakım yöntemlerle uyumlu olup olmadığına bakmak gerekir.

DEMODOKOS: Sokrates! Bu noktadan sonra artık itiraz etmemelisin çünkü Theages haklı.

SOKRATES: Tamam madem böyle düşünüyorsunuz, o halde dediğiniz gibi yapalım.

KAYNAKÇA

- Anderson, H., *The Argument of Plato*, London, 1935.
- Annas, J., *An Introduction to Plato's Republic*, Clarendon Press, Oxford, 1988.
- Aristoteles, *Metafizik* (çev. A. Arslan), Sosyal Yayınları, İstanbul, 1996.
- Arthur, A. W. H., *Merit and Responsibility: A Study in Greek Values*, Chicago, 1975.
- Baldwin, C. S., *Ancient Rhetoric and Poetic*, Macmillan, New York, 1924.
- Barker, E., *Greek Political Theory*, Methuen, London, 1964.
- Barnes, J., *The Presocratic Philosophers*, Routledge and Kegan Paul, London, 1982.
- Bluck, R. S., *Plato's Life and Thought*, London, 1949.
- Brandwood, L., *A Word Index to Plato*, Leeds, 1976.
- Brandwood, L., *The chronology of Plato's dialogues*, Cambridge University Press, Cambridge, 1990.
- Bréhier, E., *Histoire de la Philosophie*, vol. 1, *Antiquité et le Moyen-Age*, PUF, Paris, 1983.
- Brommer, R., *Eidos et Idea. Etude sémantique et chronologique des œuvres de Platon*, Assen, 1940.
- Brun, J., *Platon et L'Académie*, Paris, 1960.
- Cevizci, A., *Sokratik Diyaloglarda Yöntem* (yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Ankara, 1984.
- Cevizci, A., (der), *Platon Felsefesi Üzerine Araştırmalar*, cilt 1: *İdealar Kuramı*, Ankara, 1989.
- Cevizci, A., *İlkçağ Felsefesi Tarihi*, 4. Baskı, Asa Kitabevi, Bursa, 2006.
- Coplestone, F., *A History of Western Philosophy*, 5th edit., 1. cilt, Burns Oates and Washbourne Ltd., London, 1966.

- Dherbey, G. R., *Les Sophistes*, PUF, Paris, 1985.
- Diogenes Laertios, *Ünlü Filozofların Yaşamları ve Öğretileri* (çev. Candan Şentuna), YKY, İstanbul, 2003.
- Dodds, E. R., *Plato's Gorgias*, Oxford University Press, Oxford, 1971.
- Eflatun, *Büyük Klasikler: Eflatun I*, Hürriyet Yayınları, İstanbul, Ocak 1974.
- Eflatun, *Büyük Klasikler: Eflatun II*, Hürriyet Yayınları, İstanbul, Ocak 1975.
- Eralp, H. V., *Platon I, Hayatı, Eserleri, Sokratik Diyaloglar*, İstanbul, 1953.
- Frazer, J. G., *The Growth of Plato's Ideal Theory*, New York, 1930.
- Friedlander, P., *An Introduction to Plato* (trans. by H. Meyerhoff), New York, 1958.
- Furley, D. J., "Homer", *The Encyclopedia of Philosophy* (ed. by P. Edwards), vol. 4, Macmillan Comp., New York, 1967, ss. 61-63
- Gould, T., *The Ancient Quarrel Between Poetry and Philosophy*, Princeton University Press, Princeton, 1990, s. 35.
- Görgemanns, H., *Platon*, Heidelberg, 1994.
- Griswold, C., "Platon on Rhetoric and Poetry", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (ed. by E. N. Zalta), <http://plato.stanford.edu/archives/fall2005/entries>.
- Grube, M. A., *The Trial and Death of Socrates*, Indianapolis, 1975.
- Guthrie, W. K. C., *Socrates*, Cambridge University Press, Cambridge, 1971.
- Guthrie, W. K. C., *A History of Greek Philosophy*, vol. IV, *Plato, The Man and His Dialogues: Earlier Period*, Cambridge, Cambridge University Press, 1975.
- Güzey, K., "Platon Felsefesinin Toplumsal Kökleri" *Felsefe Dergisi* (1988/1), ss. 11-24.
- Hare, R. M., *Plato*, Oxford University Press, Oxford, 1982.
- Havelock, E. A., *A Preface to Plato*, Harvard University Press, Cambridge, 1982.
- Hintzen, B., *Das Partizip Praesens in Ciceros Reden unter Einbeziehung des Partizip Perfekt der Deponentien*, Münster-New York, 1993.

- Irwin, T., *Plato's ethics*, Oxford University Press, New York, 1995.
- Jaeger, W., *Paideia: The Ideals of Greek Culture* (trans. by G. Highet), 3 vols., New York, 1934.
- Karasan, M., *Eflatun'un Devlet Görüşü*, MEB, İstanbul, 1947.
- Kerferd, G., "Hippias", *The Encyclopedia of Philosophy* (ed. P. Edwards), MacMillan Comp., New York, 4th vol., 1967, ss. 5-6.
- KÇAK; Klasik Çağ Araştırmaları Kurumu, *Sempozyum II*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1985.
- Kraut (ed.), *The Cambridge Companion to Plato*, Cambridge University Press, Cambridge, 1992.
- Ledger, G. R., *Re-Counting Plato: A Computer Analysis of Plato*, Oxford University Press, New York, 1990.
- Levinson, R. B., *In Defense of Plato*, Cambridge, 1953.
- Liddle H. G., – R. Scott, *Greek Lexicon*, Revised Edition by H. Stuart Jones, Oxford, 1973,
- Macdowell, D., *The Law in Classical Athens*, Ithaca 1978.
- Mansion, S., *Le Jugement d'Existence chez Aristote*, Louvain, 1972.
- Maranhao T. (ed.), *The Interpretation of Dialogue*, Chicago University Press, Chicago, 1990.
- Martinez, J. A., *A bibliography of writings on Plato*, San Diego, 1978.
- Most, G. W., "Hesiod", *Routledge Encyclopedia of Philosophy* (ed. by E. Craig), Routledge, New York, 2000, s. 351.
- Most, G. W., "Homer", *Routledge Encyclopedia of Philosophy* (ed. by E. Craig), Routledge, New York, 2000, s. 361.
- Murray, P., *Plato on Poetry*, Cambridge University Press, Cambridge, 1996.
- Nadaff, R. A., *Exiling the Poets: the Production of Censorship in Plato's Republic*, University of Chicago Press, Chicago, 2002.
- Paksüt, F., "Platon'da Ahlak ve Eğitim", KÇAK II, ss. 78-93
- Peters, P. E., *Grek Felsefesi Terimleri* (çev. H. Hünler), Paradigma Yayınları, İstanbul, 2004.
- Platthy, J., *Plato. A critical Biography*, Santa Clauss, 1990.
- Platon, *Œuvres Complètes* (traduction par V. Cousin), Paris, 12 cilt, 1922-40.

- Platon, *Yasalar* (çev. C. Şentuna – S. Babür), Ara Yayıncılık, İstanbul, 1988.
- Platon, *Sokrates'in Savunması* (çev. A. Cevizci), Sentez Yayınları, Bursa, 2008.
- Platon, *Devlet* (çev. S. Eyüboğlu- M. A. Cimcoz), İş Kültür Yayınları, İstanbul, 2010.
- Platon, *Mektuplar* (çev. F. Akderin), Say Yayınları, İstanbul, 2010.
- Rosen, S., *The Quarrel Between Philosophy and Poetry*, Routledge, Chapman and Hall, New York, 1988.
- Ross, D., *Plato's Theory of Ideas*, Oxford University Press, Oxford, 1951.
- Santas, G. X., *Socrates: Philosophy in Plato's Early Dialogues*, Routledge and Kegan Paul, London, 1979.
- Saunders, T. J., *Introduction to Ion*, Penguin Books, London, 1987.
- Shorey, P., *The Unity of Plato's Thought*, Chicago University Press, Chicago, 1903.
- Shorey, P., *What Plato Said?*, Chicago University Press, Chicago, 1933.
- Stenzel, J., *Plato's Method of Dialectic* (trans. by D. J. Allan), New York, 1973.
- Taylor, A. E., *Plato: The Man and His Work*, 7th edit., London, 1971.
- Versenyi, L., *Sokratik Hümanizm* (çev. A. Cevizci), 3. Baskı, Sentez Yayınları, Bursa, 2007.
- Vlastos, G., *Studies in Grek philosophy, II. Socrates, Plato and their tradition* (ed. by D. W. Graham), Princeton, N. J., 1995.
- Vogel, C. J. De, *Rethinking Plato and Platonism*, Leiden, 1986.
- Wedberg, A., "İdealar Kuramı", *Platon'un Felsefesi Üzerine Araştırmalar*, cilt 1. *İdealar Kuramı* (der. A. Cevizci), Gündoğan Yayınları, Ankara, 1990.
- Zeller, E., *Grek Felsefesi Tarihi* (çev. A. Aydoğan), Say Yayınları.

